Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Kata Armeni?n t?n homofron?n Eutuchous kai Dioskorou, Timotheou tou Eroulou ...

https://hdl.handle.net/1874/322580

κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ οὐχ ὡς Ἰω(άννης) ὁ Μακεροκόμε(της)(?) τῆς ἀπα-
τηθεὶς κατηγόρει τῆς ἐκκλησίας· καὶ φλυαρῶν ἔφασκεν
ὅτι καὶ τὸν Χριστὸν κατὰ Νεστόριον διείλομεν, διὸ πρό-
σωπα καὶ εἰς δ(ύο) διαιροῦσι(?)· ἡμεῖς δὲ ἀναθεματίζο-
μεν τὸν Νεστόριον· ὡς ἀνθρωπολάτρην· καὶ
τὸν Εὐτυχέα καὶ Ἰουλιανόν· καὶ τὸν Μακεροκόμε-
την(?) Ἰω(άννην) τὸν συμμοῦχον(?) αὐτοῦ· καὶ τὸν κύριον ἡμῶν θεὸν
ἀληθινόν, θεὸν τέλειον ὁμολογοῦμεν· καὶ ἄνθρωπον τέ-
λειον· θεὸν ἐκ θεοῦ· φῶς ἀΐδιον(?)· ὁ ἐξ ἀχρόνου φωτὸς·
ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ τῶν αἰώνων· ὁ(?)
ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου ἐν χρόνῳ(?) γενόμενον
ἀληθῶς ἄνθρωπον· [illegible]· ἄτρεπτος
γὰρ ἡ θεότης· συναΐδιος τῷ πατρὶ καὶ σύνθρονος
τῷ ἁγίῳ πνεύματι· ἀλλ' οὐ κενῶν(?), προσλαμβάνοντα(?)· ὁ ἀ-
χώρητος ὤν, ἐχωρήθη [illegible]· καὶ ἐ-
σαρκώθη ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου· καὶ ἐγεννήθη ὡς(?)
τὸ ἅγιον σπήλαιον· ἐβαπτίσθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· ἐσταυρώ-
θη· ἐτάφη· ἀναστάς, ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν·
καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρός· ἐλεύσεται
δὲ κρῖναι τὸν κόσμον ἐν δικαιοσύνῃ· αὐτῷ ἡ δόξα
σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν:—

Ἐξ(?) ... Ἀρμενίων τῶν ὁμο-
φρόνων Εὐτυχοῦς καὶ Διοσ-
κόρου· Τιμοθέου τοῦ
Αἰλούρου· Πέτρου τοῦ
Κναφέως· Ἰουλιανοῦ
τοῦ Ἁλικαρνασσέως· καὶ
ἀφθαρτοδοκητῶν. τῶν
τῶν ἀσεβεστάτων καὶ χειρο(?)

μαχωναιρυ κ

Ἐπειδὴ πρὸ Εὐτυχὴς καὶ Διόσκορος· τὰ μάνεντος
ὅβρουχ· καὶ οἱ αὐτῶν ὁμόφρονες· τὴν σάρκωσιν
Χριστοῦ ἐν φαντασίᾳ κηρύττουσι· καὶ διὰ τοῦτο μίαν
φύσιν μανιχαϊκῶς βλασφημήσαντες· καὶ πάν-
τας τοὺς ἁγίους καὶ θεοφόρους πατέρας· τολμηρῶς
καὶ ἀσεβῶς ἐν τῇ Ἐφέσῳ λῃστρικῶς δευτέρα
συνόδῳ ἀναθεματίσαντες καὶ τὴν ὀρθόδο-
ξον πίστιν ἀρνησάμενοι· καὶ διὰ τοῦτο
ὑπὸ λέοντος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης· καὶ
ὑπὸ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης οἰκουμενικῆς ἐν Χαλ-
κηδόνι συνόδου καθαιρεθέντες, τῷ ἀναθέ-
ματι καθυπεβλήθησαν· καὶ οἱ ἀσεβεῖς καὶ
μανιχαῖοι καὶ χριστομάχοι τῆς καθολικῆς καὶ
ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐδιώχθησαν· διὰ τῶν
τῆς οἰκουμένης πάσης ἀρχιερέων· καὶ ἐξο-
ρίαν παρεδόθησαν. τούτων τὰς ἀ-
σεβείας καὶ ἀρνήσεις καὶ βλασφημίας καὶ κα-
κοδοξίας καὶ χριστομαχίας οἱ ἀρμένιοι διαδεξάμενοι.
μυριοπλασίως ταύτας ἐπηύξησαν· ὡσαύτως
δὲ καὶ τὴν μεγάλην ἄρνησιν καὶ φοβερὰν αἵ-
ρεσιν ἰουλιανοῦ τοῦ ἁλικαρνασέως. καὶ τῶν
ἀφθαρτοδοκητῶν, ἄρα καὶ μιαφυτῶν· καὶ τὴν
σάρκωσιν τοῦ Χριστοῦ προφανῶς ἀθετοῦντες, λέ-
γοντες μὴ ὅτι σῶμα καὶ ἡμῖν ὁμοούσιον· παχὺ καὶ
θνητὸν καὶ χοϊκὸν· φθαρτόν τε καὶ κτιστόν·
ὁ Χριστὸς οὐκ ἀνέλαβεν ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας·
ἀλλ' ἄφθαρτον σῶμα καὶ λεπτόν· ἀπαθές· ἀθά-
νατον ἄκτιστον· καὶ ὤφθη δὴ ἄνθρωπος ὡς ἠθέλησε·

ἀλλ' ἀφθαρ. //

καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιεν· πῶς ἀνθρώπῳ ὤφθη τῷ ἀβραὰμ
ὡς ἄνθρωπος. καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιεν· ἐστὶ τὰ πάλιν
αὐτὴν τὴν ἀσώματον καὶ ἄϋλον μονάδα καθάπερ τε-
λέως ἀναρμοσμένοι· καὶ ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἀκαθάρ-
του καὶ χειρομάχου καρδίας μύθοις ψευδεῖς ἀνα-
πλάσαντες λέγουσιν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἀόρατος
καὶ ἀθάνατος καὶ ἄφθαρτος σὰρξ εἰς φύσιν θεό-
τητος γέγονε· καὶ οὐκ ἔτι ὁ χριστὸς ἐν ἑαυτῷ σῶμα
τὴν ἡμετέραν θ(εο)τ(ητα)· ὅσον μὲν ὁμοούσιον· οὐ σάρ-
κα καὶ ὀστᾶ· οὐ κεφαλήν· οὐ χεῖρας καὶ πόδας· οὐ
σχῆμα ἀνθρώπου· ἀλλὰ γέγονεν ἁπλοῦν καὶ αὐτὸ θεός·
ὡς ἄνθρωπος καὶ πρὸ τῆς σαρκώσεως. καὶ ὥσπερ
σταγὼν μέλιτος εἰς ὄξος συνανακραθεῖσα καὶ ποντισθεῖ-
σα τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης, οὐκ ἔτι ὁρᾶται οὔτε ὑ-
φίσταται· οὕτως φασὶ καὶ τὸ σῶμα ἐκεῖνο ὃ ὁ χριστὸς ἀ-
νέλαβε· συνανακραθὲν καὶ ποντισθὲν καὶ κα-
ταποντισθὲν ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης· ἤγουν
τῆς θεότητος, οὐκ ἔτι ὁρᾶται ἐν χριστῷ· οὔτε σῶμα ἐν αὐ-
τῷ ὑφίσταται· οὔτε σώζει τὴν ἑαυτοῦ φύσιν· οὔτε
φυλάττει τὴν ἑαυτοῦ ἰδιότητα· καὶ διὰ τοῦτο φασὶν
οὐκ ἔστιν ἐν χριστῷ δύο φύσεις, θεότητι καὶ ἀνθρω-
πότητι· ἀλλὰ μία φύσις ὁλικὴ θεότητος·

Θ[illegible] καὶ τὰς παραδόσεις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας·
καὶ τὸ μυστήριον χριστοῦ. κατὰ τὴν μίαν φύσιν
καὶ ἐν χριστῷ βλασφημοῦσι· ὥσπερ μεταστρέφοντες
παραστατικοὺς ταύτης καὶ μονοτομοῦσαν· καὶ
τὴν κοινωνίαν δὲ τῶν μυστηρίων· ἤγουν τὴν
θυσίαν τοῦ ἄρτου τελείως σάρκα τοῦ χριστοῦ αὐτῶν, οὐ σῶ-
μα χριστοῦ τοῦ θεοῦ λέγουσιν ὡς αὐτὸς ὁ κ(ύριο)ς εἶπεν·

ἀλλὰ θεότητα καὶ ταύταις [...] συγγνω-

ἀλλὰ θεότητα· καὶ ταύταις ταῖς μυθολογίαις

ἐν βλασφημίαις ἐμβρειθόμενοι· μᾶλλον δὲ κα-
λαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες, τὴν
ἐνανθρώπησιν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ,
ἣν τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια διακηρύσσουσι· καὶ πάν-
τες οἱ ἀπόστολοι μετὰ τῶν θεοφόρων πατέρων κη-
ρύττουσιν, οὗτοι παντελῶς ἀρνοῦνται καὶ ἀ-
νατρέπουσιν· ὅθεν ἡμεῖς οὐχὶ διορθώ-
σασθαι αὐτοὺς βουλόμενοι ταῦτα γράφο-
μεν· διορθώσασθαι γὰρ αὐτοὺς ἀδύνατον καὶ
τοῖς εὐαγγελίοις καὶ τοῖς ἀγγέλοις· οἱ γὰρ αὐ-
τῷ Χριστῷ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ τῷ σεσαρκωμένῳ θεῷ, ἐν
τοῖς εὐαγγελισταῖς καὶ ἀποστόλοις αὐτοῦ μὴ πειθό-
μενοι μήτε πατράσιν, τί μὴ ὑβρίζωσι διδασ-
κάλοις ἐπιγείοις καὶ ἐπουρανίοις ἀγγέλοις πατράσιν·
καταφρονήσονται· ἀλλ' εἰ μὲν τὴν ἀσέβειαν καὶ χρι-
στομαχίαν αὐτῶν ὅλων αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ εὐαγγε-
λίου καὶ τῶν αὐτοῦ ἀποστόλων ἐλέγξαι τὸ λέξαντες· ἐν
ἀρνησιχρίστοις καὶ μανιχαίοις αὐτοῖς ἀποδείξαν-
τες, τοὺς ἐκ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὑπ' αὐτῶν
διὰ πάσης τῆς πλάνης ἀπολλυμένους ἐκ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας
ἐλευθερώσομεν· οἱ γὰρ οὔτε τῷ Χριστῷ πατράσι
περὶ ἑαυτοῦ λέγοντι· οὔτε τοῖς εὐαγγελισταῖς καὶ ἀ-
ποστόλοις πείθονται τοῖς αὐτὸν σεσαρκωμέ-
νον σαρκὶ καὶ ἀληθείᾳ κηρύττουσιν· οὔτε τοῖς ἐλλογί-
μοις καὶ θεοφόροις πατράσιν ἀρέσκονται· τοῖς συμφώ-
νως τέλειον θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον ἐν δύο τελείαις
φύσεσι τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦσιν· οὔτε δὲ ταῖς ἰδίαις
ἐκ τῶν πανηγυρικαῖς ἐκκλησίαις πατράσι· διό

φύσεσι

φύσεως καὶ διὰ μὲν ἐνεργείας ἐπὶ Χριστοῦ διδασκαλίας·
καθὼς μυριάκις ὑπεδείξαμεν καὶ ἠλέγξαμεν αὐτοὺς
ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν κεφαλαίων· τῶν τῇ ἀρμενίων
διαλέκτῳ ἐγγεγραμμένων, τοὺς ἐκεῖσε προφα
νῶς χριστομάχους καὶ μανιχαίους μίαν φύσιν καὶ μίαν
ἐνέργειαν ἐν Χριστῷ βλασφημοῦντας κατὰ τὴν ἀρ
κοῦσαν· ὡς γὰρ ἄλλα μὲν ὁ Χριστὸς διδάσκει πε
ρὶ ἑαυτοῦ· καὶ οἱ εὐαγγελισταὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι
καὶ οἱ ὅλοι πατέρες· οἱ χοιροὶ δὲ ἐναντία τοῦ Χριστοῦ
καὶ τῶν εὐαγγελιστῶν καὶ τῶν ἀποστόλων λέγουσι
καὶ κηρύττουσιν· ἃ οὐδέποτε ὁ Χριστὸς οὔτε οἱ εὐαγγελισταὶ
οὔτε οἱ ἀπόστολοι ἐκήρυξαν, τί ὕβριν δεικνύουσιν· καὶ
ὅτι προφανῶς ἀρνηταὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ εὐαγγε
λίου εἰσίν· ἐχθροὶ δὲ τῶν ἀποστόλων· καὶ τῶν
ἁγίων πατέρων πολέμιοι· ὡς πάντως ὄντως οἱ μὲν
οἱ παμπόνηροι αἱρετικοὶ ἐρημῖται· οἱ σκοτεινοὶ
περὶ τὸ φῶς· οἱ περὶ τὴν σοφίαν ἀπαίδευτοι·
ὑπὲρ ὧν ὁ Χριστὸς δωρεὰν ἐσαρκώθη· τὰ ἀχάριστα
κτίσματα· τὰ τοῦ πονηροῦ πλάσματα·
πόθεν ἡ ἐκ τῶν ἱερῶν εὐαγγελιστῶν καὶ ἀποστόλων
καὶ θεοφόρων πατέρων· ταύτην ἀρνοῦντες τὴν ἀρ
νησιν· μήτε σάρκα καὶ ὁ Θεός· μήτε φύσιν ἀνθρώπου·
μήτε θέλησιν· μήτε ἐνέργειαν ἔχειν τὸν Χριστὸν
κηρύττουσι· ἀλλ᾽ ὅτι ταῦτα δὲ μόνην ἀπλῶς καὶ ἀσυν
θέτων καὶ μίαν φύσιν καὶ ἐνέργειαν. ὡς καὶ
πρὸ τῆς σαρκώσεως, ἐν Χριστῷ κηρύττειν ὑβρίζουσι·
οἱ δὲ τὸν ἔλεγχον τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν ὑφορώ
μενοι, ἐν ὑποκρίσει ἀποκρίνονται· καὶ φασὶ
θεὸν καὶ ἄνθρωπον ὁμολογοῦμεν τὸν Χριστόν· πρὸς οὓς λεκτέον ὅτι ἡ
κλῆσις

ἔγραψε τῷ βρ... ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ θεολόγος λέγων·
οὐχ ἁπλοῦν γυμνὸν σάρκωσιν μαρτυρίων· ἀλλὰ
καὶ λίαν κρείττονά τε καὶ ὑψηλόν· τοῦτ' ἐστιν, οὐκ ὀρ
θοῖς καὶ ἐρυμφίοις· εἰ γὰρ μήτε σάρκα καὶ ὁ σοῦ ἐν
Χριστῷ ὁμολογεῖτε· μήτε φύσιν αὐτοῦ· μήτε ἐνέργειαν·
μήτε δούλου μορφήν· μήτε σῶμα παθητόν·
ἢ θνητὸν καὶ φθαρτὸν ἡμῖν ὁμοούσιον· ἀλλὰ
μίαν φύσιν ὅλην θεότητα ἁπλῆν καὶ ἀσύνθετον,
πῶς θεὸν καὶ ἄνθρωπον αὐτὸν ἐν ὑποστάσει πρὸς ἀ
πάτην τῶν ἀκουόντων λέγοντες; καὶ Χρι
μεμαθήκατε πῶς τοσοῦτον ἀπόστατιν ὁ Χριστὸς μὴ ἔχων σάρκα
ὁ σοῦ καὶ μορφὴν δούλου καὶ φύσιν αὐτοῦ καὶ θέλησιν
καὶ ἐνέργειαν· καὶ κεφαλὴν καὶ χεῖρας καὶ πόδας
ἅπερ ταῦτα πάντα ὁμολογεῖτε ἔχειν τὸν Χριστὸν
ἐν ἀληθείᾳ καὶ οὐ δοκήσει; καὶ πῶς λέγει
προφανῶς διὰ φωνῆς ὁ Χριστὸς θεὸς τέλειος καὶ ἄνθρω
πος τέλειος· ὡς πατρὸς ἔχει καὶ ἴδιον ὁμοούσιον
θεὸν καὶ ἀνθρώπου· ὅθεν πρόδηλον ὅτι δύο φύσεις
ἐν Χριστῷ μὴ ὁμολογοῦντες θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ἐν
ὑποκρίσει λέγετε πρὸς ἀπάτην τῶν ἀκουόντων·
ἄρα οὖν ἡ σὰρξ τοῦ Χριστοῦ τῇ φύσει θεότητος ὑπάρχει
καὶ ὁμοούσιος τῇ θεότητι λέγομεν· καὶ μία θεότης
ἐστὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ ὡς οἱ αἱρετικοὶ
δογματίζουσι· καὶ μία φύσις δι' αὐτοῦ ἐστιν ἐν Χριστῷ
ὅλη θεότης· πρόδηλον ὅτι ἡ σὰρξ τοῦ Χριστοῦ ἐν
παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ τοῦ πατρὸς ἀχώριστος
καὶ ... τοῦ Χριστοῦ θεότης· εἰ οὖν ἡ σὰρξ
τοῦ Χριστοῦ φύσει θεότης λέγομεν· πῶς ἐν τῷ
καιρῷ τοῦ πάθους ἐν ὅλοις οὐκ ἦν ἡ σὰρξ

αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ἀχώριστος· καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ μετὰ
τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ μετὰ
τοῦ λῃστοῦ· ἐν ἀμφοτέροις ἅμα ἔχει τὸ εἶναι ἀχώ
ριστος· ὥσπερ καὶ ἡ θεότης χριστοῦ ὑπάρχει· ἀλλ' ἐν
τῷ τάφῳ ἔκειτο νεκρὸν ἄψυχον καὶ ἀκίνητον
τὸ σῶμα αὐτοῦ· καὶ περιγραπτὸν καὶ ἀχώριστος
κὼς δὲ αὐτοῦ ἡ τοῦ χριστοῦ θεότης· ἐὰν γὰρ ἀποδέξωνται
Δικαίως οὖν οἱ αἱρετικοὶ ἀρνοῦνται τὸ παθητὸν σῶμα
χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους ἐν ὁμοουσίοις ἀχώ
ριστον τῷ θεῷ καὶ πατρὶ συγκαθεζόμενον μετὰ τῆς
θεότητος· καὶ ἐν τῷ τάφῳ καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ
μετὰ τῆς ψυχῆς· καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ μετὰ τοῦ
λῃστοῦ· πανταχοῦ ἅμα ἔχει τὸ εἶναι ἀχώριστον
καὶ ἀδιαίρετον ὥσπερ καὶ τὴν θεότητα
αὐτοῦ· εὔδηλον ὅτι ἡ σὰρξ αὐτοῦ φύσει θεό
της γέγονεν· ἡ δὲ ἐν τῷ τάφῳ ἔκειτο
νεκρὸν καὶ ἄψυχον καὶ ἀκίνητον· καὶ οὔτε ἐν
ὁμοουσίοις θεῷ καὶ πατρὶ ἀχωρίστως συνεκαθέζετο·
οὔτε ἐν τῷ ᾅδῃ μετὰ τῆς ψυχῆς ἦν· οὔτε ἐν τῷ
παραδείσῳ μετὰ τοῦ λῃστοῦ· ἀλλ' ἐν τῷ τάφῳ
μόνον περιγραπτῶς κατέκειτο· πῶς οὖν εἰσὶν
ἄλλοι τινὲς καὶ αἱρετικοὶ καὶ χριστομάχοι· ὅσων
Ἡ σὰρξ τοῦ χριστοῦ θεότης γέγονε, πῶς αὐτὸς ὁ κύριος ἐ
πὶ τοῦ σταυροῦ ἔλεγε· θεέ μου θεέ μου ἵνα τί με ἐγκατέ
λιπες· ἐὰν γὰρ ἡ σὰρξ τοῦ χριστοῦ θεότης ἐν ὁμοουσίοις
τοῦ πατρὸς ἀχώριστος· καὶ μία θεότης ἐστὶ τοῦ πατρὸς
καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ χριστοῦ· καὶ ἡ σὰρξ αὐτοῦ θεότης ἐστὶ
κὼν τοῦ πατρὸς ἀχώριστος· καὶ μία θεότης ἐστὶ τοῦ
πατρὸς καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ χριστοῦ, πῶς ἡ μία ἐγκατέλ

αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ἀχ.

β

9

ἄρρητος θεότης διαιρεθεῖσα, ἑαυτὴν ἐγκατέλιπ-
λλ᾽ ἀπίθανα πρὸς ταῦτα οἱ φρονοῦμεν· ὅτι ταῦτα
τὰ ῥήματα ταῦτα ἔφη ὁ Χ(ριστό)ς· διὰ τὸν διάβολον ὀρέ-
λεγεν ἵνα μὴ φεύγῃ ἐξ αὐτοῦ· ἐν τῷ ἀπὸ σταυροῦ καὶ
ἀναιρεῖν τοῦ αὐτὸν γνῶναι καὶ ἀπολεῖσθαι·
πρόφασιν ὡς γὰρ τὸν Χ(ριστὸ)ν ὑποκρίνεσθαι κηρύττουσιν·
ἄλλα μὲν ἔχειν ἐν τῇ καρδίᾳ, ἄλλα δὲ διὰ τῆς γλώττης
φθέγγεσθαι· ὥσπερ γὰρ αὐτοὶ μάταιοι ὑποκριταί εἰσιν ὡς
δόλιοι τῆς ὑπάρχοντες, τοιοῦτον καὶ τὸν
Χ(ριστὸ)ν ὀνομάζουσιν οἱ παράνομοι οὐκ ἐφοβήθησαν· θ(εὸ)ς
ὢν πάντα τε δυνάμενος ὁ μονογενής· καὶ πανταχοῦ παρὼν
πῶς οὖν ἠδύνατο ὁ διάβολος φυγεῖν ἐξ αὐτοῦ; ὡς γὰρ
ἐκ πάντων, οὕτω καὶ ἐκ τούτου οἱ Ἀρειανοὶ ἐλέγχ-
ονται· μὴ δεῖ ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων, μὴ πεφρο-
νηκότες μὴ δεδιδαγμένοι· ἀλλ᾽ ὅθεν ἑαυτοῖς μῦθον πλάσαντες
ἀναπλάττειν ἵνα λέγωσι θεότητι μόνον τὴν σάρκα
τοῦ Χ(ριστο)ῦ ἁρμόσασθαι· ταῦτα γὰρ τὰ ταπεινὰ ῥή-
ματα· καθὼς πάντες οἱ ἅγιοι καὶ θεοφόροι
πατέρες συμφώνως δηλοῦσι πρὸς ὕβριν λέγουσιν· ὁ
Χ(ριστὸ)ς προσοικειοῦσιν καὶ ἀναφέρουσιν τῆς ἑαυτοῦ
σαρκὸς καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως ἔλεγε καὶ ἐνήργει·
οὐ καθ᾽ ὑπόκρισιν διὰ τὸν διάβολον· ἐπεὶ πῶς
ἔλεγε πρὸ τοῦ σταυροῦ· Λάζαρος ἀπέθανεν· καὶ
χαίρω δι᾽ ὑμᾶς ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· εἰ οὖν ἡ σὰρξ
αὐτοῦ θεότης καὶ πανταχοῦ ἂν ἐτύγχανε πάντως καὶ ἀχώ-
ρητος· πῶς οὐκ ἦν ἐκεῖ; ποῦ γὰρ ἐστὶν ἢ ἂν εἴη
τόπος καὶ ἀχώρητος καὶ ἀπερίγραπτος θεότης· εἰ
ἡ θεότης [illegible] καὶ ἡ σὰρξ τοῦ Χ(ριστο)ῦ τοῦ πρὸ αἰώνων
ὡς πρὸ καὶ ἡ θεότης αὐτοῦ· καθὼς αὐτὸς ὁ Κ(ύριο)ς ἔ-

Christus passione sua vinctum diabolum in infernum abduxit. Hoc innuere videtur: Diabolum, passionis dominicæ hora cruci adstitisse, certa spe ductum, fore, ut Christus de patris erga se voluntate desperaret.

scribo, εἰ δὲ θεότης ἦν Χ(ριστο)ῦ
praecessit, εἰ οὖν ἡ σὰρξ
αὐτοῦ θεότης ἦν

πατρὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ· ὅτι ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν
> ἐσμέν· καὶ πάλιν· ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ
ἐν ἐμοί· πῶς οὖν λέγει μετὰ τὴν ἀνάστασιν τῇ
> Μαρίᾳ, μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα
πρὸς τὸν πατέρα μου· πάλιν ὁ αὐτὸς τοῖς
ἀποστόλοις μετὰ τὴν ἀνάστασιν λέγει· ψη-
> λαφήσατέ με καὶ ἴδετε· ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ
ὀστέα οὐκ ἔχει· καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα·
ἐὰν γὰρ καὶ ἡ σὰρξ αὐτοῦ θεότης γέγονεν, ἄδη-
λον ὅτι οὐκ ἦν σάρξ· ἀλλὰ πνεῦμα ἄυλον καὶ περι-
κάλυμμα ἄσαρκον· καθὼς ὁ κύριος διδάσκει λέγων·
πνεῦμα ὁ θεός· ἔφησε δὲ τοῖς ἀποστόλοις σάρκα
ἔχειν καὶ ὀστέα· καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἀνάστασιν,
... τοῖς ἀποστόλοις ... τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς
χειρομάχος· ἀπ(όκρισις)· οὖν τὸ πάναγνον
Σῶμα τοῦ Χριστοῦ· οὔτε ἄναρχόν ἐστιν· οὔτε συνάναρχον τῷ συνάναρχον
πατρί· οὔτε συναΐδιον· οὔτε ἄκτιστον· οὔτε
αἰώνιον· οὔτε ἀόρατον· οὔτε ἀπερίγραπτον·
οὔτε ἀψηλάφητον· οὔτε ἀθέατον· οὔτε ἀσχημά-
τιστον· οὔτε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν πληροῦν πληροῦν
ὡς ἡ θεότης· οὔτε ἁπλοῦν· οὔτε ἀσώματον·
οὔτε ἀθέατον ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις· οὔτε τὸ κατα-
μαλίσκον· ὥσπερ φύσει θεότης ἐστὶν οὐσία ἀκατα-
φλυάρητος· ὥσπερ γὰρ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο ἄτρε-
πτος· οὐ μεταβαλὼν τὴν τῆς θεότητος φύσιν εἰς σάρκα·
ἀλλὰ θεὸς ἄτρεπτος διέμεινε καὶ μετὰ σαρκώσεως·
οὕτω καὶ ἡ σὰρξ διὰ τῆς θεότητος ἄτρεπτος καὶ
ἀμετάβλητος τῆς ἰδίας φύσεως γέγονε
... οὔτε εἰς θείαν θεότητος μεταβέβληται·

καὶ δι' αὐτοῦ τὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ὑμνεῖν [illegible] καὶ
ἐν [illegible] καὶ θελήσεσι πάντας οἱ ἄλλοι αὐτὸν ὁμο-
λογοῦσι καὶ κηρύττουσιν· ἀπὸ δὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἀπὸ θε-
ότητος μεταπέπρακται, πρόδηλον ὅτι ὁ Χριστὸς
τέλειος ἄνθρωπος καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν, οὐ δύναται
λέγεσθαι· ἀπὸ τοῦ ὅρου ὁ Χριστὸς περιγραπτὸς τῆς ἑαυτοῦ θεό-
τητος λέγεται· ἀλλὰ καὶ ὁ πνευματικὸς ἐν [illegible]· [illegible]
τῆς σαρκώσεως αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, ὅτι [illegible] ἀμήν:

Σύνοδος αἱρετικῶν ἤτοι κακοδόξων

Οὗτοι δὲ οἱ θεομάχοι Ἀρμένιοι ἐν τῇ ματαίᾳ καὶ
βλασφήμῳ καὶ ἀθέλκτῳ τῆς ἀπάτης αὐτῶν τῇ γνώμῃ
[illegible] ἐν τῇ θεότητι αὐτῶν χωρίς [illegible] τῇ λοιπῇ
τβιν. ἀρμενικῇ, [illegible] ἑλληνικῶς ἄγραφον [illegible]
γουσιν· ἀπὸ τοῦ λόγου [illegible] αὐτοῦ Χριστοῦ [illegible]
[illegible] κατὰ τὴν θεότητα, ἀμαθεῖς καὶ ἄγροικοι, [illegible]
κύριον προφανῶς θεομάχοι καὶ [illegible]· τὸν
Χριστὸν προφανῶς ἀμαθεῖς [illegible] καὶ τοὺς μα-
θητὰς αὐτοῦ· Ὁρᾶτε οὖν [illegible] Ἀρμένιοι [illegible]
[illegible] δαιμόνων, [illegible] ἀσέβειαν καὶ [illegible]
πεπτώκασι· ὅτι [illegible] τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν
σύνοδον· καὶ [illegible] τοῖς ἄλλοις πάσαις ταῖς βλασφή-
μοις αἱρέσεσι· ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν τὸν [illegible]
[illegible] ἀσεβῶς ἀμαθεῖς [illegible] οἱ Ἰουδαῖοι:
Εἰ οὖν ὁ Χριστὸς [illegible] ἑαυτοῦ [illegible]
[illegible] Ἰουδαίοις· [illegible] καὶ [illegible]
[illegible] ἀλήθειαν [illegible]· καὶ [illegible]
ὁ μέγας ἀπόστολος γράφων [illegible] λέγει· [illegible]
Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ δοὺς ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν· καὶ πάλιν·
δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος· καὶ δι' ἀνθρώπου ἡ ἀνάστασις νεκρῶν·

οἱ τοίνυν λέγοντες μὴ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὁ χριστός· ἀλλὰ
θεὸς μόνον· οὐδὲν περισσὸν ἔχουσι τῶν ἰδίων [illegible] ἔχου(σι)
[illegible] παρ᾽ αὐτὸν προ[illegible]· πῶς ὅλως χριστιανοὶ κα-
λεῖσθαι δύνανται· καὶ οὐ μᾶλλον [illegible]·
[illegible] τοίνυν ὁ θεὸς χριστὸς ἰησοῦς ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο
καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· πῶς οὐκ εἰ[illegible]
ὅτι τὴν σάρκα λαβὼν [illegible] κ(αὶ) ἐ[illegible]·
[illegible] θεὸς τῆς [illegible] [illegible] καὶ
παῦλος δὲ τιμοθέῳ γράφων περὶ τῆς
πίστεως καὶ λέγων· ὁμολογουμένως
μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον·
θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, πῶς οὐκ εἶπεν ὅ-
τι τὴν σάρκα [illegible] [illegible] πεποίηκε;
Μ [illegible] ἰησοῦ χριστοῦ [illegible] οἱ [illegible]
πρεσβύτεροι καὶ [illegible] καὶ τὸν ἄρτον
καθελόντες· καὶ τὸ σύμβολον τῆς πίστεως
γράψαντες· πῶς δεῖ πιστεύειν καὶ ὁμολο-
γεῖν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ· καὶ εἰπόντες περὶ τοῦ
χριστοῦ ὅτι κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρ-
κωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ μαρίας τῆς παρ-
θένου· καὶ ἐνανθρωπήσαντα· σταυρωθέν- Π
τα καὶ παθόντα καὶ ἀναστάντα καὶ
ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς· καὶ καθεζό-
μενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός· [illegible] τὴν
σάρκα [illegible] [illegible] τῆς [illegible]
[illegible] [illegible]· πῶς οὐ προσέθε[illegible]
καὶ ἐν τῇ πίστει [illegible] ὅτι ἐν
δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καθήμενον· ὅτι καὶ τὴν
σάρκα [illegible] [illegible]· ὦ σοφοί·

οἱ ἀσεβεῖς οὐ διὰ τὴν μνήμην τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ ἀλλὰ
διὰ ἄρνησιν τοῦ σώματος αὐτοῦ, τοιαῦτα μυθο-
λογοῦσιν ἐναντία· τοίνυν τοῦ Χριστοῦ καὶ
Τῶν αὐτοῦ ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφόρων πατέρων
διδασκόντων, οἱ ἀλλότριοι τελοῦνται τοῦ Χριστοῦ
κλήρου· ... τὸ ἀνάθεμα· καθὼς
φησὶν ὁ θεῖος Παῦλος ὁ μέγας ἀπόστολος·
ἐάν τις ὑμᾶς εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ παρελά-
βετε, ἀνάθεμα ἔστω· οὐκοῦν τὴν σάρκα
τοῦ Χριστοῦ ἐκ φύσεως θεότητος γεγενῆσθαι, ἢ
ὁμοούσιον τῇ θεότητι γενέσθαι· μήτε τοῦ Χριστοῦ
εἰπόντος, μήτε τῶν ἀγγελιαφόρων σημαινόντων·
μήτε τῶν ἀποστόλων διδαξάντων· μήτε τῶν
ἄλλων τῶν πατέρων ἐν τῇ πίστει προσ... τῶν
ὑπομνημονευσάντων, ἀνάθεμα ἔστωσαν οἱ τοιοῦ-
τοι χριστομάχοι αἱρετικοὶ ἀρνησίθεοι· εὐαγγελιζόμενοι
καὶ κηρύττοντες, παρ' ὃ παρέκειντο παρέ-
λαβον· καὶ ἀπολεῖ αὐτοὺς Κύριος λαλοῦντας
τὸ ψεῦδος· καθὼς ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὁ Ἀ-
λεξανδρείας ἐλέγχων αὐτοὺς γράφει οὕτως·
Ποῖος ᾅδης ἠρεύξατο, τίς φωνὴ κακῶς λέ-
γουσα, ὁμοούσιον εἶναι τὸ σῶμα καὶ τὸν
λόγον· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος

Succensus Epis.

ὁ Ἀλεξανδρείας πρὸς Σούκενσον ἐ-
πίσκοπον γράφει οὕτως· ἐν μόναις ταῖς
θεωρίαις συνιέντες τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως τρόπον·
ὁρῶμεν ὅτι δύο φύσεις συνῆλθον καθ' ἕνω-
σιν ἀδιάσπαστον ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως·
ἡ γὰρ σάρξ, σάρξ ἐστι καὶ οὐ θεότης, εἰ καὶ γέγονε

θύειν ὡς ἀεὶ ἐκεῖ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ θεὸς λόγος ἀεὶ καὶ
οὐσιωδῶς· ἣ καὶ ἰδίαν μετεποιήσατο τὴν σάρκα ἐξ
οἰκονομίας· οὐ δεῖ γὰρ ὑβρισθῆναι ὡς δοξάζεις,
ἀλλ' ὅτι τὴν ἀφθαρσίαν τοῦ χριστοῦ ἀρνεῖσθαι βουλόμενος.
ταῦτα πάντα σαφέστατα καὶ μυθολογοῦσι:—

† περὶ τῶν εὐαγγελιστῶν·

Ὅτι δὲ οἱ μὲν σχεδὸν οἱ ἀρμένιοι προφανῶς ἀρνοῦν-
ται τὴν χριστοῦ ἀφθαρσίαν, δῆλόν ἐστιν ἐντεῦθεν· τοῦ
γὰρ εὐαγγελίου λέγοντος· ὅτι τῷ ἕκτῳ μηνὶ
ἀπὸ τῆς συλλήψεως Ἐλισάβετ, ἀπεστάλη ὁ ἀρ-
χάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν παρθένον Μαριὰμ εὐ-
αγγελιζόμενος αὐτῇ τὴν τοῦ κυρίου σύλληψιν·
οὗτοι καὶ τὴν τοιαύτην φαιδρὰν καὶ φρικτὴν
ἑορτὴν καὶ πρὸ τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν καὶ τὴν
ἀρχὴν τῆς χαρᾶς ἀρνούμενοι· μᾶλλον δὲ ὥσπερ
οἱ Ἰουδαῖοι καθάπερ πένθος αὐτὴν δοκοῦντες,
οὐδαμῶς οὐδ' ὅλως αὐτὴν ἑορτάζουσιν ἢ τιμῶσι
μόνον, τοῖς εὐαγγελισταῖς καὶ ἀποστόλοις ὡς
πρὸς ἑβραῖοι μαχόμενοι· ἵνα ἀπὸ τῶν ἐκείνοις ὅλων
τῶν συγγραμμάτων, οὗτοι μὴ παραδέξωνται·
ἀλλ' ἀπίθανοι καὶ ἀδιάλυτοι· οὐκ ἔστιν τὸν μαρτύριον μὴ
ὁ εὐαγγελισμὸς τῆς θεοτόκου. διὰ τοῦτο οὐδὲ ἑορ-
τάζομεν αὐτόν· ὧν τῶν πολλῶν αὐτῶν ἀναισχυν-
τίας· ψεύδεσι καὶ πλάναις πᾶν τοῦ σώματος
ποιοῦντες· ὅτι δὲ μαρτύριον ὁ εὐαγγελισμὸς
τῆς θεοτόκου, μαρτυρεῖ ὁ ἅγιος ὁ πανσοφώτατος
ὁ πολυμαθὴς καὶ πολυΐστωρ· ὁ τῆς ἐκκλησιαστικῆς
ἱστορίας συγγραφεύς· ὁ ἀρχαιότερος τῶν μεγάλων πρώτων
ἀπὸ τῶν πρώτων τινῶν σοφῶν τῶν ἐν βιβλίοις προφητῶν

σιμόδου· ὁ πάντων τῶν τότε πρεσβυγενέστερος
πολυμαθέστερος· καὶ Ἀθανάσιος ὁ μέγας Ἀλεξανδρείας·
Ἰω(άννης) ὁ Χρυσόστομος· καὶ πάντες οἱ θεοφόροι πατέρες,
εὐηγ- τῇ κε΄ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἀγγελίσθαι τὴν Θ(εοτό)κον
παρὰ τοῦ Γαβριήλ· καθὼς αὐτοί τε καὶ οἱ πρὸ
αὐτῶν ἐκ τῶν ἁγίων ἀποστόλων παρέλαβον· διὰ
τὸ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πλασθῆναι τὸν Ἀδὰμ
ὑπὸ θ(εο)ῦ, ὅ ἐστιν ἀρχή· ἥτις ἐστὶ πρωτοκτίστου μη(νὸς)
τοῦ πρώτου μη(νός)· παρ' Ἑβραίοις δὲ ἀδὰρ λεγομένου·
ὅ ἐστι παρ' ἡμῖν Μάρτιος· ἐν αὐτῇ γὰρ τῇ ἡμέρᾳ
θ(εὸ)ς ὁ [illegible] καὶ ἀθάνατος, τὸν Ἀδὰμ ἐπλάσθηναι.
Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ γαστρὶ τῆς παρθένου κ(ύριο)ς τὸν
τοῦ θ(εο)ῦ υἱὸν καὶ λόγον· καὶ ἐν αὐτῇ γενομέναι τὸ
πρῶτον Κυριακὸν πάσχα· καὶ τὸν Χ(ριστὸ)ν ἐγερ-
θῆναι ἐκ νεκρῶν· ἃ δὲ καὶ πάντα ταῦτα οἱ τοιοῖ-
γοι τεύχονται· καὶ οὐ Μαρτίῳ μηνὶ ὁ ἀγγελισμὸς
τῆς Θ(εοτό)κου γέγονε καθὼς αὐτοὶ φλυαροῦσιν, ἐπιτάχ-
τους μὴ πάντη τελέως ἀρνεῖσθαι· καὶ σὺν παρα-
δοῦναι· ἀλλ' ἑορτάζειν αὐτὴν Ἀπριλλίῳ ἢ Μαΐῳ
ἢ ἐν ἑτέρῳ μηνί· ἵνα ὃν τρόπον ἐδόκουν· ὁ ποῦ
Καὶ μοιχοὶ ταύτην Μαρτίῳ μηνὶ διὰ τοῦτο γὰρ
τὴν οὐχ ἑορτάζουσιν· ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ
Μαρτίου μηνὸς ἔχοντες, ἐν τῷ Ἀπριλλίῳ μηνὶ
ἢ Μαΐῳ, ταύτην ἑορτάζουσιν· ἀλλὰ καὶ οὕτως
ποιοῦντες, οὐδὲν ἧττον ἀσεβοῦσι· τοῖς ἁγίοις καὶ
θεοφόροις πατράσι, ψεύστας καὶ πλάνους ὄντας·
Καὶ πᾶσι θεοπαραδότοις [illegible] αὐτῶν καὶ διδασκα-
λίας, ψευδεῖς ἡγούμενοι· καὶ πᾶς ἑαυτοὺς μαχ-
θολογίας, μεγάλου τέρας πλέον διδασκαλίας τῶν

ἄλλων ἀρχόντων· ὃ δὲ ἡμῖν καὶ προφανεῖ ... οι -φανῶς ἄνομοι ut puto 27

Καὶ ἀσεβεῖς εὑρίσκονται· τοῖς ἄλλοις παρὰ σοὶ μὴ πει- παλαιοί

θόμενοι· κατὰ τὴν θείαν γραφὴν τὴν λέγουσαν· μὴ puto βλάσφημοι

ἀσεβὴς γὰρ ἐστὶν ὃς οὐ καὶ δοξάσαι πρόσωπα

ἐντίμων· μηνὸς δὲ μήτε ἀπριλλίῳ· μήτε μαΐῳ· μή-

τε ἐν νοεμβρίῳ μηνὶ ταύτην ἑορτάζοντες· μήτε κατ'

τὸ εὐαγγέλιον λέγον· ἐκ τῶν συλλήψεως ἐλισάβετ ἕκτῳ

μηνὶ τὸν εὐαγγελισμὸν ποιοῦντες· πρὸς δὲ ἡμῶν

Ὧν φασὶν ὅτι ἀγνοοῦσι τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς θεοτόκου·

μετὰ τοῦ καὶ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν σάρκωσιν·

Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀμφισβητοῦσιν ἐν αὐτῷ καὶ ἀσαφεῖς εἰσίν·

ἐὰν γὰρ τεκμαίρονται οἱ ἄλλοι πρὸς τὸν εὐαγγελισμὸν

μαρτυροῦ λέγοντες γενέσθαι, ἔδει ἀρχὴν τοῦ ἀκριβῶς

ἀκολουθῆσαι καὶ εὑρεῖν πότε μὲν συνελήφθη ἐλισάβετ

ἡ γυνὴ ζαχαρίου· καὶ ποίῳ μηνί· καὶ ἐξ ἐκείνου ἀ-

ριθμῆσαι μῆνας ϛ'· καὶ τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς θεοτόκου

ἑορτάσαι· καθὼς τὸ εὐαγγέλιον παρακελεύεται:– παρακελ. aut προσκ.

✝ περὶ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως:–

Εἶτα πάλιν μετὰ τὸν εὐαγγελισμόν, ἀριθμῆσαι μῆ-

νας θ'· καὶ οὕτως ἑορτάζειν τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν·

μηνὸς δὲ μήτε τῶν συλλήψεων ἐλισάβετ μνημονευόν-

των αὐτῶν· μήτε τῷ ϛ' μηνὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς

συλλήψεως, τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς θεοτόκου ἑορτα-

ζόντων τῇ κε' ἐκπεσόντων τὴν παγκόσμιον καὶ

μεγάλην καὶ θαυμαστὴν καὶ πανένδοξον ἑορτήν·

μᾶλλον δὲ σκυθρωπάζοντες τὸν ... καὶ θλιβο-

μένων ἐν αὐτῇ τῇ ἄλλῃ καὶ φαιδρᾷ ἑορτῇ· τῶν ἰου-

δαίων ἐν ἐλέγχοις ὀφθαλμοῦ τῇ ε' ἑσπέρᾳ ἰαννου- V vesperâ

αρίου μηνός· ὃ ἑορτάζοντες ἄπασι φανερω- Ianuarii.

φικῶς δὲ καὶ ἀμυδρῶς μνημονεύοντα· τοῦ τε ἀγγε-
λισμοῦ καὶ τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ βαπτίσματος
πρὸς ἀπάτην τῶν ἀκουόντων· ἐλέγχονται περ-
φανῶς ἐν δοκήσει καὶ φαντασίᾳ κηρύττοντες τὴν ἐνα-
νθρώπησιν· καὶ οὐκ ἐν ἀληθείᾳ σαρκωθέντα
τὸν Χ(ριστὸ)ν φάσκοντες· ἐξ ὧν καὶ ἀρνηταὶ μᾶλλον προδή-
λως εὑρίσκονται τοῦ εὐαγγελίου· ἐχθροὶ δὲ τῆς τοῦ
θ(εο)ῦ λ(όγο)υ σαρκώσεως· καὶ τῶν ἁγίων πατέρων πολέμιοι·
καὶ ταῦτα μὲν ἱκανῶς πρὸς ἀπόδειξιν·

Περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χ(ριστο)ῦ·

Ἐπειδὴ δὲ ἐν φαντασίᾳ τὸν Χ(ριστὸ)ν σαρκωθῆναι λέγουσι· καὶ
διὰ τοῦτο μίαν φύσιν ἐν αὐτῷ βλασφημοῦσι καὶ
ἀρνοῦνται, πρόδηλον· εἰ γὰρ ἐν ἀληθείᾳ θ(εὸ)ς καὶ
ἄν(θρωπ)ος ἐστὶν ὁ Χ(ριστὸ)ς ὁ πὸρ καὶ ἐστὶν· ὁμοούσιος τῷ θ(ε)ῷ
καὶ π(ατ)ρὶ κατὰ τὴν θεότητα· καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν
κατὰ τὸ σῶμα, πῶς οὐκ ἔχει δύο οὐσίας περι-
φανῶς ἐν τῇ μιᾷ αὐτοῦ ὑποστάσει· ἐὰν γὰρ
οἱ ἄν(θρωπ)οι ἡμεῖς ὁμοούσιοι ἐσμὲν τῷ θ(ε)ῷ καὶ π(ατ)ρὶ· θ(εό)ν
θεότητος ἔχοντες· καὶ ὁ θ(εὸ)ς καὶ π(ατ)ὴρ ὁμοούσιος
ἡμῖν ὑπάρχει· καὶ τοῦτο ἀποδέξασθαι οἱ αἱρε-
τικοὶ δυνήσονται, καλῶς ἄρα ἐν Χ(ριστ)ῷ μίαν
φύσιν κηρύττουσιν· ὡς ὁμοουσίων μὲν τῶν ἡμῶν τ(ῷ)
π(ατ)ρὶ θεότητος φύσιν ἐχόντων ἡμῶν· καὶ τοῦ π(ατ)ρ(ὸ)ς
ὁμοουσίου ἡμῖν ὑπάρχοντος· εἰ δὲ τοῦτο ἀ-
σεβὲς ἀπαλλαγὴν ἢ ἐν μορφῇ διὰ τὸ εἶναι τὸν θ(εὸ)ν ἀ-
θέατον, ἀόρατον, ἀσχημάτιστον, ἁπλοῦν, καὶ ἀ-
θάνατον καὶ ἀπερίγραπτον· καὶ ἀχώριστον
ὂν ἀκατάληπτον· ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Χ(ριστὸ)ς ταῦτα πάντα
κατὰ τὴν οὐσίαν τῆς ἑαυτοῦ θεότητος· ὡς θ(εό)ς

ὁμοουσίων τῷ πατρί, θεό-

ἀληθινὸς καὶ τῷ πατρὶ ὁμοούσιος· ἔστι δὲ πάλιν καὶ ἐν
ἀληθείᾳ ἄνθρωπος καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν κατὰ σῶμα·
ὁρατὸς καὶ κτιστὸς καὶ χοϊκὸς καὶ θνητὸς καὶ
παθητὸς καὶ περιγραπτός, πῶς ἄρα οὐκ ἂν
διοφισίτης προφανῶς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου· ἐὰν
ἂρ καὶ οἱ αἱρετικοὶ ἀρμένιοι ταῦτα πάντα λέ-
γωσιν ἅμα ἐν Χριστῷ· καὶ ὁμολογοῦσιν αὐτὸν θεὸν καὶ
ἄνθρωπον· ὁμοούσιον τῷ θεῷ καὶ πατρί· καὶ ὁμοούσιον
τοῖς ἀνθρώποις· οὐράνιον καὶ ἐπίγειον· κτιστὸν καὶ ἄ-
κτιστον· θνητὸν καὶ ἀθάνατον· παθητὸν
καὶ ἀπαθῆ· ὁρατὸν καὶ ἀόρατον· ἀπάτορα
καὶ ἀμήτορα· περιγραπτὸν καὶ ἀπερίγραπτον·
ἐὰν γὰρ ὡς εἴπομεν ἐν ἀληθείᾳ ταῦτα πάντα λέ-
ἐν Χριστῷ κηρύττωσι, πρόδηλον ὅτι διοφισῖται
καὶ αὐτοὶ ἐν αὐτῷ λέγονται κἂν μὴ θέλωσι· τὸ δὲ
παρ' ἃ πάντα διοφισίτας ὀνομάζειν ἰδίως μάλιστα·
δὲ διοφισῖται ἐν τῷ Χριστῷ ἁρμόζονται λέγειν, προφα-
νῶς ἐμφαίνουσιν αὐτὸν φανῆναι λέγουσι τὸν
ἄνθρωπον· καὶ οὐκ ἐν ἀληθείᾳ σαρκωθῆναι· ἐπεὶ
εἰ μὴ ἦν τοῦτο, πῶς δύο ὀνόματα ἐν τῷ Χριστῷ
θεὸν καὶ ἄνθρωπον λέγοντες, τὴν φύσιν τοῦ πατρὶ
τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἑνὸς ὀνόματος ἁρμόζω-
ται οἱ ματαιόφρονες· ὅθεν πρόδηλον ὅτι τὸ
ὄνομα μόνον τῆς ἀνθρωπότητος λέγουσιν
ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ἐλέγχωνται· τὸ δὲ πρᾶγμα
τοῦ ὀνόματος καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀλήθει-
αν ἀναρμόζουσιν· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν εὐαγγελισ-
μὸν καὶ τὴν γέννησιν αὐτοῦ οὐδαμῶς
ἑορτάζουσιν:–

περὶ τῶν ἰουδαίων [illegible] τοῦ χ(ριστο)ῦ:

Ἐρευνήσωμεν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς αὐτῶν
βλασφημίας καὶ ἀρνήσεις· τὰς κατὰ χ(ριστο)ῦ
καὶ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῶν ἀποστόλων ἢ
καὶ τῶν ἄλλων πρὸς ὃν ἔπλασαν τοῖς ἐν
τῷ καιρῷ τοῦ πάθους τοῦ χ(ριστο)ῦ προσευ
χομένου καὶ ἱδρῶτας ὡς θρόμβους
αἵματος ἐκ τοῦ ἰδίου σώματος ῥεύσαν
τας· καὶ τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ
μεμαιοῦντας; οὗτοι οἱ χριστομάχοι
[illegible] τοὺς ἱδρῶτας αὐτοῦ αὐτοῦ
ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ἀπαλείφαντες, πῶς
οὐκ εἰσὶ προφανῶς θεομάχοι· εἰ γὰρ μὴ
ἦν ἀληθής, πῶς ὅτι τὴν ἀλήθειαν τῆς
τοῦ χ(ριστο)ῦ σαρκώσεως ἀρνεῖσθαι θελή
σαντες· τοῦτο ποιῆσαι τολμηρῶς οὐ
κ ἐφοβήθησαν· δειξάτωσαν μὲν οἱ ἀ
σεβεῖς τὴν αἰτίαν τῆς τῶν χ(ριστο)ῦ ἱδρώ
των ἀπαλείψεως· εἰ πῶς τοῦ χ(ριστο)ῦ φρο
νιμώτεροι εἰσί· καὶ τῶν εὐαγγελιστῶν
καὶ ἀποστόλων. τοῦτο πρᾶξαι ἐτόλμη
σαν· ἐὰν γὰρ ἀληθῶς τὸν χ(ριστὸ)ν ὁμολο
γῶσι, πῶς οὐκ εἰσὶ θεομάχοι· ὅπερ
ἐκεῖνος ποιεῖ καὶ φθάνει, οὗτοι
ἀρεσθῆναι οὐ καταδέχονται· εἰ μὲν γὰρ
ὁ χ(ριστὸ)ς ἐνεργεῖ ἀρτίως τὴν φύσιν τῆς
σαρκὸς αὐτοῦ πιστώσασθαι βουλόμενος.
ἅπερ ἐκεῖνος ἐνεργεῖ καὶ φθάνει

ἄνθρωπος aut
σάρκωσις

ἢ πῶς aut
εἰ τα

ἀνθρώπως, πάντα ἁρμόζουν καὶ ἀναστρέφουσι,
ὥσπερ ὅλως χριστιανοί εἰσι· καὶ οὐ μᾶλλον χρι-
στομάχοι:: Περὶ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος::

Εἰ πάλιν τοῦ Χριστοῦ λαβόντος ἄρτον καὶ δόντος
τοῖς ἀποστόλοις καὶ εἰπόντος· λάβετε φάγετε
τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· ὡσαύτως καὶ τὸ πο-
τήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι λαβόντος καὶ
δόντος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς καὶ εἰπόν-
τος· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ
αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυ-
νόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· οὐ γὰρ εἶπε·
τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου μόνον. καὶ ἔστι μόνον·
καθὼς οὗτοι οἱ αἱρετικοὶ λέγουσι καὶ πλανῶ-
σι τοὺς μὴ εἰδότας λεγομένους ἰδιώτας·
ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν
ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν·

Ἐρωτάσθωσαν οὖν οἱ ἀκέφαλοι, ποῦ τὸ αἷμα Χριστοῦ
ἐκκέχυται· καὶ ἐν ποίῳ τόπῳ· πάντως
εὑρήσομεν ὅτι ἐν τῷ σταυρῷ· οὐκοῦν καθὼς
ἐν τῷ σταυρῷ ἐξεχύθη ἐκ τῆς ἁγίας αὐτοῦ
πλευρᾶς τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, οὕτως δεῖ
κἀκεῖ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν μυστηρίων μάλ-
του εὐαγγελικῶς καὶ ἀποστολικῶς οἶνον
καὶ ὕδωρ μεμιγμένως λαμβάνομεν·
τὸ ζέον ἐκ τε ... τὸ μυστήριον πληρ...
τοῦ σαρκωθέντος· καθὼς Γρηγόριος ὁ Θεολόγος
ὀνομάζει διπλοῦν· αἷμα καὶ ὕδωρ τῆς
πλευρᾶς χεόμενον· τὸ μὲν ἀνθρώπου· τὸ δὲ
ὑπὲρ ἄνθρωπον· οὐκοῦν ἔστω τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ

οἶνος καὶ ὕδωρ μεμιγμένα.

θ(εο)ῦ καὶ ἀ(νθρώπ)ου ἐστὶν ἐνεργῆσαι καὶ ἀποδεῖξεις· ση-
μεῖς ὕδωρ τῷ οἴνῳ μιγνῦντες θ(εο)ῦ καὶ ἀ(νθρώπ)ου τὸ
μυστήριον· ὃ ζέον πολλάκις ἐκδέχεται
ὅπερ τοῖς ὕδωρ μὴ ἐμβάλλουσιν ἐν τῷ οἴνῳ τοῦ
ποτηρίου τῆς λειτουργίας, τὸν Χ(ριστὸ)ν ἐκ
θεώσεως οὐχ ὁμολογοῦσιν· ἀλλ' ἀμφότερα θ(εὸ)ς τέλειος
καὶ μόνης ἐκ τελειότητος μυστήριον· τὸ ἐκ μέσου τοῦ Χ(ριστο)ῦ
ἁρμοζόμενοι κατὰ τὴν παράδοσιν συγκεφαλαιοῦν τὴν μορφὴν
τοῦ δούλου· τὴν φύσιν· φύσις Χ(ριστο)ῦ μόνη θ(εο)ῦ
τῆς πίστεως σαρκωθεῖσα· ἀλλ' ὅτι φασὶν οἱ παρ' ἡμῶν·

Chrys. in Matthæum.

Ὅτι ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ
Ματθαῖον ἁγίου εὐαγγελίου κωλύει τὸ ὕδωρ. λέγων·
ὅπερ ἐστὶ ἐπιτρέπεται ὅτι ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμ-
πέλου ἐχρῶντο· ἐκ δὲ ἀμπέλου οἶνον οὐχ ὕ-
δωρ γέννημα· τοιαῦτα λέγουσι περὶ ἀλλοιοῦντες

γεννή-

τοὺς ἀγνοοῦντας τὸν σκοπὸν τοῦ διδασκάλου.
ὑβρίζουσι τῶν περισσῶν καὶ κατὰ ποίας
αἱρέσεως τοῦτο εἴρηκεν· ὁ γὰρ Χρυσόστομος
ὁρῶν ποτε τοὺς ὑδροπαραστάτας λεγο-
μένους· τοὺς μαθητὰς τοῦ Μαρκίωνος τοῦ Πον-
τικοῦ· ὕδωρ μόνον προσφέροντας καὶ οὐκ οἶ-
νον καὶ ὕδωρ· ἀλλ' ὕδωρ καὶ μόνον· οὕτως
γὰρ ἐκεῖνοι προσφέρουσιν· οἱ δὲ καὶ ὑδροπα-
ραστάται καλοῦνται, ἄρτι κατ' αὐτῶν εἰς
τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἁγίου
Πι ποιοῦσιν· ἡμᾶς δὲ διδάσκων ὁ αὐτὸς θεο-
φόρος Χρυσόστομος· ὕδωρ μετὰ οἴνου προσφέ-
ρειν καὶ ἀμφότερα ἱερουργεῖν καὶ μεταλαμ-
βάνειν· λέγει οὕτως εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ

" κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου· ὅτι ἡνίκα προσέρχῃ τῷ θεί- Chrysostomi verba, in Iohan. commentario.
" ῳ ποτηρίῳ καὶ μεταλαμβάνεις τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἐκ
" τοῦ ποτηρίου, οὕτω νόμιζε· ὅτι τὸ στόμα σου
" τῇ πλευρᾷ τοῦ Χριστοῦ προσέθηκας· καὶ ἐκ τῆς
" πλευρᾶς αὐτοῦ πίνεις. οὐκοῦν εἰ ἐκ τῆς Quare, si ex latere ipsius bibimus, ea quæ in Ecclesia sunt, percipimus. Bene igitur. Sed vide.
πλευρᾶς αὐτοῦ πινόμενα ἀπορρέει τῇ ἐκκλη-
σίᾳ μεταλαμβανόμενα, καλῶς ἄρα καὶ εἰσφέρεσθαι
καὶ σφοδρὰ ἀνάλογως οἶνον καὶ ὕδωρ μιγνύντες
ἱερουργούμενα καὶ μεταλαμβανόμενα· ἀπορρεῦσαι ἐλθεῖν
ἐκ τῆς πλευρᾶς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν· πῶς οὖν καὶ ψυχ-
ρὸν [illegible] ὁ θεῖος Χρυσόστομος· ὁμοίως μετὰ
πάντων τῶν ἄλλων ἀναθεματίζουσι· διὸ
φύσει καὶ διὰ [illegible] ἐν τῷ Χριστῷ κηρύττομεν τα-
[illegible] πυρὸς προσκαλεῖν τὸ ἑαυτῶν ἁρμόδιον·
ὃ παρὰ ἱερῶν τῶν τοῦ Χριστοῦ οἷος ὁ Χρυσόστομος
ἀμφέρει πάντη τε καὶ πανταχοῦ· μάλιστα
δὲ τὰ στειλῶς ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγε-
λίου, πῶς ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ἀποδείκνυται ἐκ-
φοβεῖσθαι καὶ πᾶν τελέως ἁρμόσασθαι.
Ὅτι γὰρ τὸ ποτήριον ὁ Χριστὸς τοῖς ἀποστόλοις δέδω-
κεν, οἶνον καὶ ὕδωρ ἔχει, μαρτυρεῖ ὁ ἀπόστολος Iacobi et Marci evangelistæ Liturgia.
Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος, καὶ Μάρκος ὁ εὐαγγελι-
στής· ἐν ταῖς λειτουργίαις αὐτῶν ἑκάτεροι οὕ-
> τω λέγοντες· ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι λα-
> βὼν τὸ ποτήριον καὶ κεράσας ἐξ οἴνου καὶ ὕδατος
> εὐχαριστήσας εὐλογήσας, ἔδωκε τοῖς ἀποστόλοις·
> πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου
τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. παύσωσαν γὰρ οἱ μὲ-
μψάμενοι ἐκχυθῆναι τὸ αἷμα αὐτοῦ, οὕτως φασί

τευδεῖς καὶ προσημαφίος, καὶ τὸ ποτήριον δὲ
δῶκε· μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ μέγας βασίλειος

Basilius M. Interpretatione Liturgiae.

ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς λειτουργίας· καὶ ἡ ἐν τῇ
καρθαγένῃ δὲ τῆς ἀφρικῆς ἐπὶ ἀρκαδίου καὶ

Synodus Carthaginensis.

ὁμωρίου τῶν βασιλέων καὶ υἱῶν θεοδοσίου τοῦ
μεγάλου, συνελθοῦσα τῶν σιζ΄ μακαρίων
πατέρων σύνοδος· ὅς ποιεῖ κανόνας λγ΄ οὕτως·
« ἐν τοῖς ἁγίοις μυστηρίοις μὴ δεῖν πλέον προ-
« σφέρειν, εἰ μὴ ὅπερ ὁ χριστὸς παρέδωκε· τουτέ-
στιν ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου·

Οὐκοῦν ὥσπερ τὸν οἶνον καὶ τὸ ὕδωρ κιρνῶν-
τες, οὐ χωρὶς μεταλαμβάνομεν· οὐχ ὡς ἕτερον
τὸν ἀπ' ἀλλήλων τὸν οἶνον καὶ τὸ ὕδωρ· οὐ
δὲ διῃρημένως αὐτὰ προσφέρομεν· ἀλλ' ἡνωμένα
ποτηρίῳ μεμιγμένα προσφερόμενα εἰς θυσίαν,
οὕτως καὶ τὰς δύο αὐτοῦ φύσεις τῆς θεότητος
καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ χριστοῦ, ὡς ἐν προσώπῳ ὁμο-
λογοῦμεν καὶ μίαν ὑπόστασιν· οὐχ ὡς ἕτερον τὰς
αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων ὡς οἱ χριστομάχοι φλυα-
ροῦσιν· ὥσπερ οὖν κἀκεῖνοι οἶνον μόνον θυ-
σίαν προσφέροντες θεότητα μόνην ἐν χριστῷ
κηρύττουσι· τὴν σάρκωσιν αὐτοῦ ἀρνούμενοι:—

περὶ τοῦ ἀζύμου ἄρτου:—

Ὥσπερ οὖν καὶ τὸν ἄρτον ἄζυμον ἰουδαϊκῶς
προσφέροντες ἄμικτον ἀπὸ πάσης ἐμψυχώσεως,
οὕτως ἀπαλειμμένα φύσεως θεότητος μόνης
ποιοῦσι μυστήριον· ἄζυμον μὲν προσφέ-
ρουσιν οἱ ἰουδαῖοι· ἄζυμον δὲ καὶ οὗτοι· τί
περιττότερον ὁμολογοῦσι μυστήριον· ὥσπερ

δὲ οἱ ἰουδαῖοι πόρρω περιμένουσι· ἡμεῖς δὲ εὐα-
γγελιζόμεθα. καὶ ὥσπερ ἐκεῖνοι τὸν πατέρα
θεὸν ὁμολογοῦσιν· ἡμεῖς δὲ σὺν τῷ πατρὶ καὶ τὸν
υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὥσπερ ἔθυον
ἐκεῖνοι πρόβατον· τὸ δὲ πρόβατον κατὰ τύπον
τοῦ Χριστοῦ· ἡμεῖς δὲ οὐκέτι θύομεν πρόβατον
ὅπερ ἦν τύπος· ἀλλ' αὐτὸν Χριστὸν αὐτὴν τὴν ἀ-
λήθειαν, οὕτως οὐδὲ ἄζυμον ἄρτον θύομεν
ὡς ἐκεῖνοι ἀτελῶς ὅπερ ἐστὶ τύπος μόνον καὶ
σκιὰ τοῦ ἡμετέρου ἄρτου· ἀλλ' ἄρτον τέλειον·
τέλειον ἄμωμον· Χριστὸν τὸν σεσαρκωμένον ἄνθρωπον· διὰ
τοῦ τελείου ἄρτου τοῦ σώματος αὐτοῦ. κη-
ρύττομεν. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι ἐν μιᾷ
καὶ μόνον ἅπαξ ἄγουσιν ἐν ἐνιαυτῷ· ἡμεῖς δὲ πο- πολλ
κατὰ τὸ ἔτος καὶ ἀναριθμήτως. καὶ ὥσπερ
ἐκεῖνοι ἐν ἱερουσαλὴμ τὸ πάσχα μόνον ἔχουσιν, ἡ-
μεῖς ἐν παντὶ τόπῳ ἑορτάζομεν. καὶ ὥσ-
περ ἐκεῖνοι τὸ πάσχα τῇ ιδʹ τῆς σελήνης ἑορ- *Pascha XIV Lunæ Iudæi celebrabant.*
τάζουσιν· ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ καταντήσῃ· ἡμεῖς δὲ
ἐν κυριακῇ πάντοτε· τὴν ἀναστάσιμον
τὴν ἡμέραν· καὶ παρ' ἐκείνοις ἄρχοντες, οὕ-
τω δὴ λοιπὸν ὅτι καὶ ὁ ἄρτος τῆς θυσίας ἡμῶν πε-
ρισσότερος ὀφείλει εἶναι καὶ τελειότερος, ὑπὲρ
τὸ ἄζυμον τὸ ἰουδαϊκόν· καθὼς φησὶν ὁ ἀπόστολος
Παῦλος καὶ Γρηγόριος ὁ θεολόγος· τὰ ἀρχαῖα
παρῆλθεν· ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά.
Ὥσπερ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος πρὸς τοῖς
ἄλλοις φησίν· ἐκεῖ τὸ γράμμα· ὧδε τὸ πνεῦμα·
ἐκεῖ ἡ κιβωτός· ὧδε ἡ παρθένος· ἐκεῖ ἡ ῥάβδος

17

15

3

ἀαρών· ὧδε ὁ ἀρχιερεύς· ἐκεῖ τὰ ἄζυμα· ὧδε ὁ ἄρτος·
ἐκεῖ ὁ ἀμνός· ὧδε ὁ Χ(ριστό)ς· ἀλλὰ τί φασιν οἱ ἀπ-
θεῖς· ὅτι ὁ ἄρτος ὃν ὁ Χ(ριστὸ)ς δέδωκεν ἄζυμον ἦν·
δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἄζυμον προσφέρομεν εἰς
θυσίαν· πᾶσαν πιστεύει πᾶσαν πανταχοῦ τῶν Χ(ριστια)νῶν
ὑμᾶν τοῦ ὑμψοι ἀπόστολοι· καὶ τοῖς λόγοις
αὐτοῦ καὶ τοῖς ἔργοις καθὼς αὐτὸς δέδεικται·
Νῦν οὖν τὸν Χ(ριστὸ)ν τῆς ἑαυτῶν ἀσεβείας καὶ ἀρ-
μηστείας μάρτυρα προβάλλονται· ἀρ...
τοίνυν ὁ ἄρτος ὃν ὁ Χ(ριστὸ)ς δέδωκεν, ἄζυμον ἦν·
Ὁ μὲν οὖν Χ(ριστὸ)ς κατὰ τὸν νόμον χωρίαν τοῦ καιροῦ ἵνα
μὴ ἀπαράβατον τὸν παρ' αὐτοῦ καταλειφθῆ τὸ
τηλικοῦτον αὐτοῦ τῆς σωτηρίας μυστήριον· ἐ-
πεὶ δὲ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τοῖς Ἰουδαίοις ὁ σ(ωτ)ὴρ παρεδίδο-
το, ἴδιον ἄρτον ἄρε κατὰ ταύτην ὥραν ἐκείνην,
παρέδωκεν· ἵνα μὴ πᾶσαν τελῶς ἀποστερή-
σῃ ἡμᾶς τῆς τηλικαύτης σωτηρίας· ἀλλ' ἡμᾶς ἐχα-
ρίσατο ἕως τοῦ αἰῶνος· τὸ πανάγιον καὶ
ζωοποιὸν αὐτοῦ σῶμα καταξιώσας ἡμᾶς
ἐσθίειν· καὶ δι' αὐτοῦ ζωοποιῆσαι ἡμᾶς· καὶ
συγκοινωνοὺς αὐτοῦ γενέσθαι· ἄλλως δὲ
Ἔπρεπεν ἀλλὰ τὸν τότε ἄρτον τέλειον ἐπὶ χεῖ-
ρας λαβεῖν· διὰ τὸ εἶναι τὰς ἡμέρας ἐκείνας
τῶν ἀζύμων· ἵνα μὴ πρόφασιν δῷ τοῖς Ἰ-
ουδαίοις κατηγορεῖν αὐτοῦ ὡς ἀντιθέου καὶ
τὸν νόμον καταλύοντος· τούτοις δὲ τοῖς
χειρομάχοις, πῶς ὁ κατὰ νόμον καὶ ζωονίου δα-
ϊκῶς προσφέρομεν ἄζυμον οὔτε τέλειον ἄρτον·
ἀλλ' ὅπερ τέλειον ἄζυμον αὐτὸν κηρύττουσι· τὸν μὲν γὰρ

κοινωνοῦμεν· τὸ σάββατον γὰρ ὥσπερ κω-
λυόμεθα συντηρεῖν ἅμα τοῖς ἰουδαίοις·
ἢ τὸ πάσχα μετ' αὐτῶν συνεορτάζειν· περι-
τέμνεσθαί τε καὶ τὸ αἷμα τομάρ γηθῆ·
καὶ χοιρείων κρεῶν ἀπέχεσθαι, οὕτως
κωλυόμεθα καὶ τὸ ἄζυμον προσφέρειν
εἰς θυσίαν· ποσῶς δὲ οὐκ ἔστι παρανομία
ἐμμένειν τῷ ὅλως αὐτῶν ἀποφεύγειν· ἐν ἄλ-
λοις δὲ ὁμοιωθεῖσαι τοῖς ἰουδαίοις·
Οὐχ ὅθεν ἄζυμον προσφέρομεν εἰς θυσίαν ὡς αὐτοί
ὁ Χριστὸς· ἀκούομεν γὰρ τὰ παραδεδομένα
ὑπὸ Χριστοῦ ταῦτα μόνα κρατεῖν καὶ πιστεύειν
καὶ φυλάσσεσθαι, ἔπειτα τῶν μετ' ἐκεῖνα ἀρμενίων
τούτων χειροτονιῶν μὴ τηρεῖσθαι ἐκείνων τα·
ἢ καὶ ὁ Χριστὸς ποτὲ μὲν δι' ἑαυτοῦ οὐ παρέδωκεν·
ἀλλ' ὕστερον διὰ τῶν αὐτοῦ ἀποστόλων καὶ τῶν
ἄλλων πρώτων· διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος αὐτοῦ πάντας
διετάξατο· ὁ πρότερον μὲν δεχόμενος, οὐ μόνον χρι-
στιανὸς οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ καὶ πάντων ἀπιστό-
τερος καὶ βδελυκτότερος·

περὶ ὧν ἡμεῖς ἐν ὁ Χριστὸς οὐ παρέδωκεν
ἀλλ' οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρέσβεις·

Ὁ Χριστὸς τριακονταετὴς ἐβαπτίσθη· οὐκοῦν
καὶ αὐτοὶ ἕως τριακονταετῶν μὴ βαπτί-
ζωσιν· ὁ Χριστὸς βαπτισθεὶς μύρον οὐκ ἐχρίσθη·
οὔτε ἅγιον ἔλαιον· ἀκούομεν δὲ αὐτοὶ
χρίεσθαι μύρον καὶ ἔλαιον· ὁ Χριστὸς ἐν τῇ κο-
λυμβήθρᾳ οὐκ ἐβαπτίσθη· ἀλλ' ἐν ποταμῷ·
ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ ἐν κολυμβήθρᾳ βαπτισθῶσιν·

δ ὁ Χς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τῶν ἁγίων
πρώτων οὐκ ἐξέπεμψε· μηδὲ αὐτοὶ αὐτὸ ὁμολογοῦσι·
ε ὁ Χς μέλλων ἀποθνῄσκειν, πρὸς τοὺς μαθ
οὐκ ἀπεγράψατο καὶ ἀπετάξατο τὸ διαδόχω
ν ἐμφανίσας αὐτοῦ· ὁ πάπας πάλιν πρὸς ἁμα
τωλὰς ἀπογράφει καὶ διαβάζει τὸν τῶν θεῶν· ὁ Χ
τὸς γὰρ ἦν ὁ ἀληθινὸς θς, οὐκοῦν, μηδὲ αὐ
τοὶ ταῦτα ποιοῖς ἐπ' αὐτῷ μακαριζομένοις
ϛ ποιεῖτωσαν·   ὁ Χς καταπιαθεὶς, τοῦ ἑ
αυτοῦ σώματος οὐ μετέλαβεν· οὐκοῦν, μη
δὲ αὐτοὶ μεταλαμβανέτωσαν·   ζ ὁ Χς μετὰ τὸ
καταποθανεῖσαι, μεμνηστευκὼς ἦν μὲν ἀλλ' ·
καὶ μόνον· καὶ μακάριος ρκ' ἐσῶν ἡ τοιαύτη πα
ράδοσις κεκράτηκεν· ἀλλ' ἡμεῖς ἁγίας τοῦ πάσχα
η ἡμέρας μ'·   ὁ Χς τὸ μυστήριον τῆς θυσίας τοῦ
ἄρτου ἐν ἐκκλησίαις οὐ παρέδωκεν· ἀλ
λ' ἐν οἴκῳ κοινῷ καὶ τραπέζῃ κοινῇ καθη
γούμενος·   οὐκοῦν μηδὲ αὐτοὶ ἐν ἐκκλησίαις ἱε
θ ρουργοῖεν τὴν θυσίαν τοῦ ἄρτου·   ὁ Χς
μετὰ τὸ δεῖπνον ἦσαι καὶ χορτασθῆναι πρό
τερον τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐκ τῆς ἰουδαϊ
κῆς θυσίας, τότε τοῦ ἰδίου σώματος μετέ
δωκεν· οὐκοῦν καὶ αὐτοὶ πρότερον φαγέτω
σαν κρέα καὶ χορτασθήτωσαν καὶ κοινω
ι νείτωσαν τῶν μυστηρίων·   ὁ Χς ἤ καὶ αὐ
τὸς ἡμῶν μετέφθη, ἀλλ' ἄρτον προσκυνεῖσθαι
οὐκ ἐδίδαξεν· ὡς μαρτυρεῖ τὸ εὐαγγέλιον·
οὐκοῦν μηδὲ αὐτοὶ ἄρτον προσκυνείτωσαν·
ια ὁ σταυρὸς τοῦ Χυ, ξύλον ἦν· οὐκοῦν μὴ πεχέτωσαν

μήτε ἀργυρὸν μήτε σιδηρὸν μήτε χαλ-
κὸν ἢ λίθινον· ἄρτον προσκυνήσωσιν· ὁ Χ(ριστὸ)ς
ὠμοφόριον καὶ ἐπιτραχήλιον· καὶ στιχάριον
ἢ φελώνιον καὶ μανδύαν οὐ περιεβάλετο· μη-
δὲ αὐτοὶ ταῦτα περιβαλέσθωσαν·
ιβ ὁ Χ(ριστὸ)ς τὰς ἀρχὰς τῆς λειτουργίας· καὶ τῶν ἁ-
γίων θεοφανίων· καὶ τὰς λοιπὰς πάσας
εὐχὰς περὶ τῶν [illegible] καὶ τοῦ
σταυροῦ, οὐκ εἴρηκε· μηδὲ αὐτοὶ ταῦτα λεγέτω-
σαν· μηδὲ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν ἀναθεματιζέσθωσαν·
ιγ ὁ Χ(ριστὸ)ς πατριάρχας καὶ μητροπολίτας καὶ ἐπισκό-
πους καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ μο-
ναχοὺς οὐ κεχειροτόνησεν· οὔτε τὰς εὐχὰς
αὐτῶν εἴρηκε· μηδὲ αὐτοὶ χειροτονείσθωσα-
ν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν ἀναθεματιζέσθωσαν· ὁ Χ(ριστὸ)ς
ιδ ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖν καὶ ἁγίαν τράπεζαν
κατασκευάσαι· καὶ μύρον χρισθῆναι· καὶ ἱερέ-
ας ἀχ[illegible] ἁγιάζεσθαι οὐ διετάξατο· οὐδὲ
πεποίηκε· μηδὲ αὐτοὶ ταῦτα ποιείτωσαν·
ιε ὁ Χ(ριστὸ)ς τετράδα καὶ παρασκευὴν οὐ νενήστευκε·
μηδὲ αὐτοὶ μὴ νηστεύσωσιν· ις ὁ Χ(ριστὸ)ς κατὰ ἀνα-
τολὰς προσεύχεσθαι οὐ διετάξατο· μηδὲ αὐ-
τοὶ κατὰ ἀνατολὰς προσευχέσθωσαν· τὰ ἐκ-
τὰ φερ[illegible] ταῦτα καὶ πλείονα τούτων χριστι-
ανῶν μυστήρια ὄντα· διὸ ἡμεῖς ἀγιαζόμε-
ν[illegible] γενόμενοι καὶ [illegible] ποιούμεθα·
ιζ ὁ Χ(ριστὸ)ς δὲ αὐτοὺς οὐ παρέδωκεν· ἄνθρωπος ἀρ-
νούμενος καὶ ἀθετῶν, μὴ παραδεχόμενος,
χριστιανὸς καλεῖσθαι οὐ δύναται· ἀλλ' ἐν

ὠμοφόριον
ἐπιτραχήλιον
στιχάρ(ιον)
φελώνιον
μανδ(ύας)

μεῖς ἀπ' αὐτῶν ἐκ τῶν μαθ(ητῶν) τοῦ ἀποστόλων καὶ τῶν
ἁγίων πατέρων παρελάβομεν· οὕτως καὶ πιστεύο-
μεν καὶ κρατοῦμεν· ὅπερ αὐτοῦ τοῦ Χ(ριστο)ῦ παραγγέλλο-
μεν· ὁ ζωὴν παρέχει καὶ ἡ τοῦ ἁγίου ἄρτου
παράδοσις· καὶ ἡ διὰ τῆς λόγχης ἀποκάθαρ-
σις· καὶ τῶν ἁγίων ἀχράντων ποίησίς τε καὶ προσ-
κύνησις· οὐ γὰρ ἐμὰ ποιήματα τοῦ Χ(ριστο)ῦ καὶ ἐκ τῶν
μαχόμενοι περὶ τοῦ ἐκείνου ἐλαττοῦντες καὶ σμικρύ-
νοντες· ταῦτα γὰρ πάντα οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πατέρες
ἡμῶν τῇ ἐκκλησίᾳ παρέδωκαν· ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ ἐκεί-
νου αὐξάνοντες καὶ μεγαλύνοντες καὶ ὑψοῦντες
καὶ τιμῶντες καὶ δοξάζοντες τὸ μυστήριον· καὶ πρὸς
δόξαν αὐτοῦ καὶ μεγαλωσύνην· καὶ ἡ ἡμῶν ὠφέλεια
καὶ καύχημα, ταῦτα διαταξάμενοι καὶ κατασκε-
υάσαντες· Κοινωνοῦ τοῦ τελείου ἄρτου
καὶ παράδοσιν ἀθετοῦσι καὶ οὐ παραδεχόμενοι·
καὶ ἄζυμον ἄρτον Ἰουδαϊκῶς τὴν θυσίαν προσ-
φέρειν βούλονται· ἀθετήσαντες καὶ ἀρνεῖσθω-
σαν ταῦτα πάντα ἃ ἀπ' ἀρχῆς παρειλήφαμεν· ἃ ἐπὶ μα-
ὁ Χ(ριστὸ)ς μὲν δι' ἑαυτοῦ οὐ παρέδωκεν· ἀλλ' οἱ ἀ-
πόστολοι καὶ οἱ πατέρες· οἱ γὰρ αὐτὸ μὲν ἄρτον δια-
τροφὴν αὐτῶν τὸ ἄζυμον θεῖναι καὶ ἀλ-
λοι, τοῦτο τὸ ἀνέλεγκτον τῶν μαθητῶν
κατασκευάσαι· καὶ ἀλλάττουσι· οὐ δεῖ οὖν ἕ-
τερον οἱ ἀσεβεῖς ἢ τὸ τέλειον τοῦ Χ(ριστο)ῦ ἐμαθητεύ-
θησαν ὡς ἄρ μὴ παθεῖν βουλόμενοι ταῦτα πάν-
τα φιλονεικοῦσι καὶ προφασίζονται· ἀλλότρι-
οι ἑαυτοὺς καὶ ξένους τοῦ Χ(ριστο)ῦ καὶ τῶν ἁγίων
αὐτοῦ δεικνύοντες :—

κατασκευά-
σαντες.

† Περὶ τῶν ἰουδαϊκῶν θυσιῶν
ὧν ποιοῦσιν οἱ Ἀρμένιοι·

Ὅτι δὲ οὗτοι οἱ θεομάχοι διὰ παντὸς ἐδυστύχουν αἰ-
σχροκερδείας τὰς ἰουδαϊκὰς θυσίας ἀναμένουσι,
διὰ τὸ μηδὲν πιστεύειν· τοῦ γὰρ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν λα-
βόντος ἄρτον καὶ ποτήριον καὶ διδόντος τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ εἰπόντος· λάβετε φάγετε· καὶ
πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου
καὶ τὸ αἷμά μου· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνά-
μνησιν, οὗτοι οἱ Ἀρμένιοι ἐκ τῶν μόνον φερόντων
αὐτῶν· ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὕδωρ λαμβάνο-
μεν τὰς εἰς θυσίαν· ἀγγελικῶς, προσφέρουσιν· ἀ-
χλαίνας καὶ ἀμνοὺς καὶ πρόβατα· καὶ διὰ τού-
των τῶν ἰουδαϊκῶν θυσιῶν· ἄφεσιν τῶν ἁ-
μαρτιῶν αὐτοῖς τερατεύονται· καὶ ἐν αὐταῖς
ταῖς θυσίαις, ἔχειν τὰς ἐλπίδας αὐτῶν δι-
δάσκουσι· καὶ οὐκ ἐν τῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ· ὅθεν
καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ἐν τῷ πάσχα, οὐκ ἐκ
τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ μεταλαμβάνουσιν, ἀλλ' ἐκ
τῶν τοιούτων ἀλόγων θυσιῶν τῶν ἰουδαϊκῶν·
καὶ ὅλην αὐτῶν [illegible] ἐλπίζουσιν· ἡ γὰρ πρὸ
τῆς Χριστοῦ ἐπιδημίας πάντες ἰουδαῖοι τοι-
αύτας θυσίας προσέφερον τῷ θεῷ· καὶ ἐν αὐ-
ταῖς τὰς ἐλπίδας αὐτῶν εἶχον· καὶ δι'
αὐτῶν τὸν θεὸν θεραπεύειν προσεδόκων·
καὶ καυχώμενοι αὐτῶν ἔν τε τοιαύταις καὶ ἑ-
τέραις ἀνοσίοις θυσίαις· ἤγουν παρὰ θεοῦ μὴ
δεχομένων· ὡς τὸ οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου
μόσχους· οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους·

καὶ διὰ Ἠσαΐου λέγοντος· ὅτι αἷμα ταύρων καὶ
τράγων οὐ βούλομαι· τίς γὰρ ταῦτα ἐξεζήτη-
σεν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν· τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ
ἔλεγεν· εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ὁλοκαυ-
τώματα οὐκ εὐδοκήσεις· νυνὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ τοῦ
υἱοῦ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν σφαγέντος· καὶ θυσίαν
ἑαυτὸν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν παρα-
στήσαντος· καὶ λαβόντος ἄρτον καὶ ποτήριον·
καὶ δόντος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· τοῦτο ποι-
εῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν, ὅμως οἱ
Θεομάχοι Ἀρμένιοι πάλιν τὰς ἰουδαϊκὰς θυσίας
ἀνακαινίζουσι· καὶ βόας καὶ ἀμνούς· καὶ πρό-
βατα θύουσι· καὶ δι᾽ αὐτῶν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν
ἐλπίζουσι· καὶ ἐν αὐτοῖς τὰς ἐλπίδας ἔχου-
σι· καὶ διὰ τῆς αὐτῶν μεγάλης [illegible] νομί-
ζουσι· καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις θυσίαις· καὶ οὐ-
κέτι τῷ σώματι καὶ αἵματι τοῦ Χριστοῦ καυχώμενοι
ὡς οὐκέτι προφανῶς Ἰουδαῖοι καὶ χριστο-
μάχοι. εἰ μὲν γὰρ αἱ θυσίαι τῶν κτηνῶν τοὺς
ἀνθρώπους ὠφέλησάν ποτε· καὶ τὸν θεὸν διαλλάξαι
πεποιήκασιν· καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν παρασχεῖν,
τίς ἡ χρεία τῆς σφαγῆς τοῦ Χριστοῦ· διὰ τί ὡς θυσίαν ἑ-
αυτὸν τῷ πατρὶ ὑπὲρ ἡμῶν προσήγαγε· καὶ κατή-
λλαξεν ἡμᾶς τῷ θεῷ· εἰ δὲ οὐδὲν ὠφελοῦσι τῶν
κτηνῶν αἱ εἰς θυσίαν τῷ θεῷ· μηδὲ δυναμένων
τὸν θεὸν καταλλάξαι πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἄφεσιν ἁ-
μαρτιῶν παρασχεῖν· ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὑπὲρ
ἡμῶν θυσίαν τῷ ἑαυτοῦ πατρὶ προσάγων, ἔλεγεν·
ὅτι ἐγὼ ὑπὲρ αὐτῶν ἁγιάζω ἐμαυτόν· καὶ διὰ ἀρ-

τον καὶ ποτήριον, ἔλεγεν· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου
καὶ τὸ αἷμά μου· τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον καὶ
χυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς
τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· οὗτοι δὲ πάλιν ἀφέντες τὰς
τῶν ἐλπίδας ἔχειν ἐπὶ τὸ φῶς τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ·
ἐπὶ τὴν θυσίαν τοῦ νόμου τὴν ἐλπίδα ἔχουσι,
προφάσεως ἁρμοζομένης τῇ μετὰ τὴν τοῦ χριστοῦ ἀπολύ
τρωσιν· Ἰουδαῖοι δὲ διὰ τῶν τοιούτων θυ
σιῶν τῶν ἀδελφῶν χωρίζονται· αἱ γὰρ αἱ θυσίαι τῶν
ἀγγέλων σωτηρίαν καὶ ἄφεσιν τοῖς ἀνθρώποις χαρίζονται· σωτηρίαν
δωρεὰν ὁ χριστὸς ἀπέθανεν· ἡ δὲ τῶν κτηνῶν αὕτη ἡ
ὠφέλησαν τῶν· ὁ χριστὸς ἐσφάγη ὑπὲρ ἡμῶν καὶ θυσία
γέγονε, παρὰ δηλονότι αἱ τοιαῦται θυσίαι αἱ αἱ οὐκ ἂν
τῶν αὐτῶν τελούμεναι, σῴζομεν ἐξουσίαν τοῖς αὐτοῖς αὐλοῖς οὐ πας.
παρέχουσιν, ἀλλὰ καὶ Ἰουδαίους αὐτοὺς ἀποδοκι
κρύπτει· πῶς δὲ καὶ ὠφελῆσαι αὐτοὺς δύναν
ται· μήτε τῶν κτηνῶν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσφερ
ομένων· μήτε ἀλλαζομένων· μήτε δὲ τῶν
θυσιαστηρίῳ καθαριζομένων· μήτε δὲ τῶν ἀλλ
τραπέζῃ ἀμελεῖν ἀξιουμένων· μήτε εἰς τὰς
εὐχὰς τῆς θαλάσσης τοῖς ἐλπίζουσι μνημονευομένων· μή
τε ὅλως ἀλλασσομένων τιμαῖς δεχομένων· πῶς ἂν τι ὠφε
λήσαι καὶ ἀλλάσσει· τοὺς αὐτὰς θύοντας καὶ μετα
λαμβάνοντας, λέγονται· ὁ θεὸς καὶ ὁ θεολόγος
Γρηγόριος φησί· θυσίας μὲν μόσχους καὶ ἀμνοὺς· καὶ βραβ
ἐκφέροντας καὶ ὁ πλεῖστος οὗτοι δὲ τὰς τοιαύτας
θυσίας τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὰς ἐκτελοῦντας· καὶ ἐκ
τοῦ αἵματος αὐτῶν τὰς φλιὰς Ἰουδαϊκῶς χρί φλιαι
οντας· καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ τὸ πάσχα·

ἂν τι τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ ἐξ αὐτῶν μεταλαμβά-
νοντες, καὶ ἐκ τῶν ὀστῶν αὐτῶν φυλάττουσιν
οἱ ἀσεβεῖς καὶ οὐ φρίττουσι· πῶς οὖν τούτους ἰουδαί-
ους μᾶλλον καὶ οὐ χριστιανοὺς ἄν τις ἀποκαλέσοι δικαίως: —

περὶ ὧν βλασφημοῦσιν εἰς τὸν σταυρὸν οἱ ἀρμέ-
νιοι καὶ τετραδῖται [illegible] δοξάζειν αὐτόν: —

Ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ ὅσοι οὐ φρονοῦσιν ἡ-
μεῖς ἐκτυπώσαντες σεβαζόμεθα· οἱ δὲ δαίμονες
ἀπελαύνονται, οἱ τοιοῦτοι θεοστυγεῖς καὶ δαίμοσιν ὅμοιοι ἄλλον ἀμ-
πεωφελημένον λέγουσιν· ἀλλὰ διὰ τῆς τῶν ἀλόγων
θυσίας· καὶ τῆς ἑαυτῶν αἰσχροκερδείας καὶ γαστρι-
μαργίας καὶ διὰ τῆς χύσεως τοῦ αἵματος τῶν
ἀλόγων θυσιῶν, τὸν σταυρὸν ἁγιάζεσθαι λέγουσι· καὶ
οὐ διὰ τοῦ ἰδίου ἐκτυπώματος· πρὸς οὓς δὴ
καὶ ὀφείλομεν φθάσαι ὡς ἀρμένιοι ἀρνηταὶ τῶν
δαιμόνων· ἁγιάζει γὰρ πάντα τὰ τῶν χριστια-
νῶν ἐκεῖ· ὁ τύπος τοῦ σταυροῦ ἁγιάζει· καὶ τὸν
ἄρτον ὁ τύπος αὐτοῦ σῶμα χριστοῦ ἀναδείκνυσι· καὶ
τὸν οἶνον καὶ τὸ ὕδωρ αἷμα χριστοῦ ἀποτελεῖ· καὶ
οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ναὸν θεοῦ καὶ οἶκον
κυρίου καθαγιάζει· καὶ τὸ μύρον καὶ τὸ ἔλαιον
ὅλων οἱ χριστιανοὶ χριόμενοι ἁγιάζονται καὶ χριστοὶ
καλοῦνται· καὶ ἐν προσώποις αὐτῶν καὶ μετώποις
τοῦ τοῦ σταυροῦ ἐκτυπώσει· ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ ἀπίστων
διακρίνονται· καὶ ἐν ταῖς ἀσφαλείαις τῶν χρισ-
τιανῶν πρὸς ἀντίστασιν τῶν ἀγαρηνῶν· ἐκ-
Ritus: τυπώσει τοῦ σταυροῦ διαμένομεν· ὅτι καὶ τοῦ τὸν πα-
ραμαίνονται καὶ ἀρμενίοις ὡς ἀρνηταῖς τοῦ
χριστοῦ καταλειπόμενοι, πᾶσα πανολεθρία τοῦ

σταυροῦ ὡς ἀτελὴς καὶ ἀνίσχυρος· διὰ [illegible] τρόπω
καὶ διὰ θυσίας [illegible] κοινῶς ὡς ἀκάθαρτος ἁγιά
ζουσι καὶ οὕτως προσκυνοῦνται· ὁ μὲν γὰρ παν
τελὴς τοῦ ἁγιάζει τὰ τῶν χριστιανῶν μυστήρια
διὰ τοῦ ἰδίου τύπου· ὕστερον δὲ ἐδείχθη αὐτὸς ὁ ἀ
[illegible] καὶ ἀνωφελὴς καὶ ἀνόσιος εὑρίσκεται.
πῶς δοκεῖς τὰ τῶν χριστιανῶν μυστήρια μά
ταια καὶ ἀκάθαρτα. ὁ δὲ παντελής
Ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου ὁ τύπος αὐτοῦ ἁγιάζει.
[illegible] τὸν [illegible] ὕστερον [illegible]
ον [illegible] καὶ τύπον ἄλλον διὰ τοῦ τὸν σταυρὸν
ἁγιάζειν [illegible]· τὴν γὰρ θυσίαν τῶν προ
γόνων διὰ τοῦ σταυροῦ πάντες ἁγιάζουσι. καὶ
εἰ διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ τὴν θυσίαν ἁγιάζου
σι, πῶς πάλιν ἁγιάζουσι διὰ τῶν νεκρῶν αὐτῶν θυ
σιῶν τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ· ἐπεὶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ
τοῦ ζῶντος [illegible] σταυρωθεὶς διὰ [illegible] ἁμαρτιῶν
καὶ προσηλωθείς. καὶ τὸν τύπον αὐτοῦ ἁγιαστήριον
ὡσαύτως ἀναδεῖξαι. πρὸ γὰρ τῆς τοῦ Χριστοῦ
σταυρώσεως ὁ σταυρὸς κατάρας ἦν ὄργανον. καὶ ὁ τύπος
αὐτοῦ [illegible]· ἀφοῦ δὲ Χριστὸς ἐν αὐτῷ ἐσταυρώ
θη, αὐτὸς ὁ σταυρὸς ἡγιάσθη. καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ ἅγια
[illegible] ὡσαύτως τῶν ἁγίων [illegible]. καὶ πάντες
τὸν τύπον αὐτοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐκτυποῦντες
ἁγιασθήσονται [illegible], οὕτω [illegible] καὶ τοῦ
σταυροῦ ἅγιος ἐστι διὰ τοῦ ἰδίου ἐκτυπώματος +
μόνον ἁγιαζόμεθα αὐτὸς [illegible] καὶ οἱ τοῦτον προ
σκυνοῦντες τὸν σταυρὸν καὶ ἁγιαζόμεθα. ὁ δὲ ὁ
τύπος τοῦ σταυροῦ ἀνωφελής ἐστι καὶ ἀκάθαρτος.

ὡς αὐτοὶ ἀσεβῶς φλυαροῦσι, δῆλον ὅτι χ(ριστὸ)ς πάντα

ὡς δ' ἐκεῖνοι ἀσεβῶς φλυαροῦσι, δῆλον ὅτι καὶ πάν-
τα δὲ διὰ τοῦ τύπου αὐτοῦ· ψιλάζουσι· καὶ λοι-
πόν, οὐκ ἔχουσι τι ἐν ἑαυτοῖς ψιλόν· οὐ μύρον·
οὐκ ἔλαιον· οὐ σῶμα καὶ αἷμα χ(ριστο)ῦ· οὐ ναὸν θ(εο)ῦ·
οὐκ αὐτοὶ ψιλάζονται ἐν ἑαυτοῖς τὸν ἄρτον εἰκ-
τυποῦντες· οὐκ ἄλλως διὰ τοῦ τύπου αὐτοῦ
ψιλάζουσιν· ἀλλ' ἡ θυσία αὐτῶν ψιλὰ ἄζυμα· καὶ δι-
ὰ τῆς σφραγῖδος τοῦ ἄρτου ἣν ἔλασαν· καὶ διὰ τῆς
αὐτῶν θυσίας πάλιν τὸν ἄρτον ἀνοχῆ πῶς
νομίζουσιν, ψιλάζουσι μᾶλλον δὲ καθυβρίζουσι·
Οὐχ ἡ ἀσφάλεια αὐτῶν πάλιν θείαν διὰ τὸν τύπον
τοῦ ἄρτου κόλασιν προξενεῖ καὶ τιμωρίαν; λοι-
πὸν καθὼς ἔφην ταῦτα πάντα αὐτῶν τὰ νομι-
ζόμενα ψιλὰ διὰ τῆς σφραγῖδος καὶ τοῦ τύπου
τοῦ ἄρτου ἣν ἔλασαν, πάντα τὰ μυστήρια καὶ τὰ
καθαρτά· καὶ λοιπὸν δὲ ἀπὸ τῶν σημείων τὸ
μαζότερον σημεῖον καὶ ψιλώτερον· διὸ οὖν τὸν
ἄρτον ψιλάζειν νομίζουσι· πάντως γὰρ ὅπερ ἕ-
τερον περιψιλάζει, αὐτὸ ψιλώτερον ἀποκα-
θιστᾷ ὁ ἀπόστολος· ὅτι τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ
κρείττονος εὐλογεῖται· καὶ οὕτως λοιπὸν οὗτοι οἱ
ἀσεβεῖς ὑβρίζουσι τοῦ τιμίου τύπου καὶ σημείου
τοῦ ζωοποιοῦ ἄρτου, καταφρονοῦσι· ἢ οὕτως
αὐτὸν διὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν· διὸ τὸν
αὐτὸν ψιλάζειν νομίζουσιν, ἀτιμάζουσι· μᾶλλον
δὲ καὶ ἀνωφελῆ καὶ ἀνίσχυρον αὐτὸν ἀποδει-
κνύουσιν:- ἄλλο· περὶ τῆς συζεύξεως
τῶν τριῶν ἱερῶν τῶν ἀρμενίων·—

Πάλιν δὲ ὡς εἴδωλα τὰ ξύλα θεοποιοῦντες,

οὐκ αἰσχύνονται· τρεῖς γὰρ σταυροὺς συζεύξαντες
τριάδα αὐτοὺς καλοῦσιν οἱ ἄθεοι· τὸ δὲ
τὸ ὅμοιον τῆς τρισυποστάτου θεότητος τοῖς
ξύλοις προσάπτειν τολμῶσιν οἱ ἀνόμοιοι·
τὸ δὲ τῆς ἁγίας τριάδος τῆς ἀοράτου· ἀθα-
νάτου· ἀφθάρτου· ἀκαταλήπτου· καὶ ἀπε-
ρινοήτου· καὶ ἀχωρίστου ὁμοίωμα ξυλίνους ποι-
οῦντες καὶ θεοποιοῦντες· καὶ τὴν τριάδα
καὶ θεὸν ὀνομάζοντες οὐ λιθολατρεῖσθαι ἀξι-
οῦσιν· ὡς εἰδωλολάτραι καὶ ξυλολάτραι;
οἵτινες οὐ μόνον εἰδωλολάτραι γνωρίζονται
διὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁγίαν τριάδα σταυ-
ρωθῆναι ἀσεβῶς δογματίζουσιν· ἐν δὲ
τοῖς ἐλέγχοις ἐμφέροντες, εἰς ἄρνησιν τρέ-
πονται τῶν τοιούτων τολμημάτων·
Δεῖ ζητοῦντας μαθεῖν τὴν αἰτίαν τῆς τῶν τριῶν
σταυρῶν συζεύξεως· καὶ διὰ ποῖον τρόπον
τοῦτο ποιοῦσι· καὶ τὴν τριάδα ἐπονομά-
ζουσι· καὶ αὐτοὶ μὲν ὁμοίωμα ποιοῦντες τῆς
ἁγίας τριάδος τῆς ἀοράτου καὶ ἀχωρίστου καὶ
ἀκαταλήπτου· καὶ θεοποιοῦντες· καὶ τὴν
τριάδα αὐτοὺς καλοῦντες, οὐ φρίττουσιν·
ἐκεῖνο δὲ διὰ τὴν ὁμοίωμα τοῦ θεοῦ τοῦ σαρκω-
θέντος ἀληθῶς καὶ ἐνανθρωπήσαντος
σταυρωθέντος· καὶ τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ τύπου
λοιδορεῖν καὶ βλασφημεῖν οὐκ αἰσχύνονται·
πόσῳ οὖν ὀρθῶν τὰς τοιαύτας αὐτῶν ἀμέτρους
ἀσεβείας καὶ ἀρνήσεις καὶ βλασφημίας
καὶ λοιδορίας καὶ συκοφαντίας ὡς κατὰ

ἀνόμοιοι

χῦ καὶ τῆς ἁγίας οὐσίας σαρκώσεως καὶ τοῦ εὐαγγελίου τε
καὶ τῶν πάντων αὐτοῦ τῶν ἁγίων, ἐπλανάσθησαν
καὶ κατεσκέδασαν· οὐ μετεῖ τοῦτοις ὡς θεομά-
χοις καὶ χριστομάχοις· καὶ ἀποστρέφεται ὁ θεὸς αὐ-
τῶν καὶ βδελύσσεται ὡς λύκους ἄρπαγας καὶ
ἰουδαίους· καὶ ὡς [illegible] καὶ [illegible]
ἐὰν [illegible] χειροτονίαν ἀποφεύξεται· καὶ τὸν ἁγιασμὸν
αὐτῶν ἁγιασμόν· ἀλλὰ μολυσμὸν ἀποκαλέ-
σει καὶ ῥύπον καὶ ἀκαθαρσίαν· πῶς γὰρ ἐν
αὐτοῖς ἁγιασμὸς εὑρίσκεται· ἐν οἷς ἀπὸς κα-
τοικεῖ ὁ διάβολος· ἐν σῷ αὐτῶν, ὁ δαίμων ἐσ [illegible]·
ἐν πάσαις αἱρέσεσι καὶ βλασφημίαι· καὶ τῆς
ἀποστασίας καὶ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστο-
λικῆς ἐκκλησίας· καὶ πάντων τῶν ἁγίων·
ἁπλῶς τὸ κἂν ἅγιον αὐτῶν ἀπρόσδεκτον
καὶ οὐ μᾶλλον μιαρὸν βδελυκτὸν καὶ ἀπρόσδεκτον
ὡς ἀκάθαρτον. Πῶς οὗτοι δύνανται
ἄλλους ἁγιάζειν· αὐτοὶ ἀλλότριοι τῆς χάριτος
τοῦ ἁγίου πνεύματος ὑπάρχοντες· διὰ τὴν αὐτῶν πρὸς
τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀποστολικὴν,
ἀποστασίαν· [illegible] καὶ κατάρας μυρίοις
ἀμαθέσι καθ[illegible] καὶ διὰ τὴν
τῆς οἰκουμένης [illegible] ἀρχιερέων· ὡς ἀσεβεῖς
ἐδέχθησαν [illegible] ἐν τῷ [illegible] καθὼς
[illegible] κ(ύριο)ς ὁ [illegible] ἀνάθεμα [illegible]
[illegible] καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· [illegible]
[illegible] ἀρχιερέων τῶν ἀ-
ποστολικῶν θρόνων καὶ [illegible] καὶ οὐ
μᾶλλον παρὰ [illegible] αὐτοῖς [illegible]

μὴ ἐλάκησαν ἀναθεματίσαι τὸ τοῦ Χ(ριστο)ῦ ἀλλοτρι-
ωσαν· καὶ τὸ διαμόχθως παρέδωκαν   πρὸς
Οἱ ὦν τῶν συνεφώνων καὶ φ(...) ἀνωνύμων τὸν Ἰω(άννην), τὰς
μυσαρὰς καὶ ἀθελύκτας αὐτοῦ συνόδου· τὰς
γενομένας ἐν ταῖς σατανικαῖς καὶ διαβολικαῖς
καὶ δαιμονικαῖς αὐτῶν χερσί· ἔν τε τῇ λεγομένη
τιῶν· καὶ μαντζικέρτην· ὡς ἐζου ζαχαρίαν καὶ κα-
θεφαϊκὰς ἐν ἄλλα· οὐκ ἀναθεματίζει τὴν καρ-
δίαν καὶ τὸ στόμα αὐτῶν· ἐν αἷς πάσαις αἱρέσιν καὶ
βλασφημίαν καὶ πᾶσαν κακοδοξίαν κηρύξαντο·
καὶ τοὺς ὁμοφρονοῦντας αὐτῶν παραδώσαντο· 6 +
πᾶσαν ἀποφασίαν κατὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας
αὐτοὺς διδάξαντο· καὶ ἀρνητὰς τῆς ὀρθοδόξου
πίστεως· καὶ ἀλλοτρίους τοῦ Χ(ριστο)ῦ καταφαίναντο,
κατάρας τέκνα· καὶ ἀπωλείας υἱοὺς· καὶ ἀνα-
θέματος κληρονόμους, τούτους ἀπογράφαντο·
Εἴ τις οὖν ἀκούων τῶν τριῶν ἐν Νικαίᾳ· ἀλλὰν
τῶν τῆς πρώτων συνόδου· τρία πρόσωπα
ἁγίας ὑποστάσεις· καὶ μίαν οὐσίαν ἤτοι φύσιν τῆς
ἁγίας τριάδος κηρύξασαν· ὁμοιωσεῖ τούτους ὡς ὀρθό(δοξος)
ἀρνηταὶ· τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου· τὴν φύσιν τῆς
ὁποίαν ἀρχὴν καὶ ἀμοιβὴν τῆς λεγόμενας:—

\+ περὶ τῶν ἀσεβῶν δογμάτων
ὧν φρονοῦσιν οἱ ἀρμένιοι:·

Εἴ τις ἀκούων παρὰ τοῖς ἁγίοις καὶ θεοφόροις
πατράσι καὶ αὐτὴν τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον δύο
φύσεις ἐν Χ(ριστ)ῷ κηρυττόντων ὡς καὶ ἡ ἐν Χαλκη-
δόνι ἁγία σύνοδος δύο ἀληθῶς φύσεις θεότη-
τος καὶ ἀνθρωπότητος ἐν ἑνὶ προσώπῳ καὶ μιᾷ

24

23

ὑπὸ τέλος, οὐ φεύξεται τούτοις καὶ ἀναθέματι
σειρήνευρας καὶ νυκτός· καὶ ἀμφοτέρων ὀχλοῦντα θεότη-
τα δὲ χριστοῦ κηρύττοντας· καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ἀπαρ-
νουμένοις· πῶς ἀκούων τοῦ χριστοῦ λέγοντος τοῖς ἀ-
Ποστόλοις· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε· ὅτι πνεῦμα σάρκα
καὶ ὀστᾶ, οὐκ ἔχει· τοῖς μαχομένοις τούτοις καὶ ἀντιχεί-
ροις ἀποκαλέσει· τὴν σάρκα τούτου ἀρνου-
μένοις· καὶ σεσαρκωμένον μέχρι τοῦ νῦν ἐν τοῖς π-
λάσμασι θεότητος καταπαθοῦσαι λέγον-
τας· καὶ ἀόρατον καὶ ἀναίτιον καὶ ἄσαρκον τὸν
γεγεννῆσθαι κηρύττοντας· πῶς ἀκούων
πάλιν αὐτοῦ τοῦ κυρίου [redacted] καὶ θεοῦ ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ λέγοντος·
ἦλθον τὴν ψυχήν μου δοῦναι λύτρον ἀντὶ πολ-
λῶν· καὶ ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ
τῶν προβάτων μου· καὶ ὅτι ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ
> δώσω, ἡ σάρξ μου ἐστίν· ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς
> τοῦ κόσμου ζωῆς· καὶ πρὸς ἰουδαίους λέγοντος·
> λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον· καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις
ἐγερῶ αὐτόν, οὐ νυδεμίαν τούτοις ὡς θεομάχ-
οις ἀποστρέφεται· παθητὴν καὶ θνητὴν τὴν
θεότητα σὺν τῇ σαρκὶ βλασφημοῦντας ὡς ὁ ἀ-
ρειος· καὶ τοὺς πρὸς αὐτὸν ἀποσχωρίζοντας·
Πῶς ἀκούων τῶν ἁγίων ἀποστόλων· ἰωάννου τοῦ θεολόγου
καὶ τοῦ μεγάλου παύλου· τοῦ μὲν λέγοντος ἐν τῷ εὐαγγε-
λίῳ· ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡ-
μῖν· τοῦ δὲ γράφοντος πρὸς ἑβραίους καὶ λέγοντος·
> ἡμεῖς γάρ ἐσμεν οἶκος χριστοῦ καὶ μέτοχοι κύριοι· καὶ ὅτε
> πάσχομεν αὐτῷ μεγάλῳ χριστῷ ἐπεί· καὶ ὅτι ὁ χριστὸς κατὰ
> πάντα ἴσος ἡμῖν ἐστιν μόνος χωρὶς ἁμαρτίας·

οὐ καταλιμπάνει τῆς πολεμικὸς καὶ ἀρνητὸς τῶν
τούτων τῶν ἀσεβῶν λεγόντων, ὅτι σῶμα
θνητὸν καὶ φθαρτὸν ἦν [illegible] λόγος τοῦ θ(εο)ῦ Χ(ριστ)ὸς καὶ
ἢ ὁμοούσιον, ἀλλὰ καὶ μελλήσει, ἀλλ' ἄφθαρτον
σῶμα καὶ ἀθάνατον καὶ ἀπολεμιζόμενον ἐ
ἀλλότριον· ταῦτα λέγοντες οἱ θεο-
Μάχοι, οὔτε τὸν λόγον αὐτῶν γινόμενα· ἐν ᾧ μὲν
μὲν ἐσκημμένως ... οὔτε καὶ τοῦ σώματος Χ(ριστο)ῦ
ἐν μάχῃ κρείττοσιν· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποστόλους
ἐλεύθερος ἐν πλάνῃ ... οὔτε τὸν Χ(ριστὸ)ν ὁμοούσιον
ἢ ... γενόμενα ὁμολογοῦσιν· τὸ δὲ πάσχω
ματι ἡμῶν παθητὸν καὶ φθαρτόν· ὁ δὲ αὐτὸς
λόγος τοῦ μάχου καὶ μὴ ἐκκρίνεσθαι· καὶ ὁ λόγος σαρ-
ξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν ὡς ὁ θεολόγος ἔφη
... ἄνθρωπον ὅτι τὰ σώματα τῶν ἀσεβῶν ἀρνη-
... οὓς μάχου καὶ μελλήσαν· ἀλλὰ τοῦ
σταυροῦ τοὺς κηρύσσοντας ἐν αὐτοῖς· καὶ τὰς
αἱρέσεις αὐτοὺς διδάσκοντας· καὶ τὰ ζιζάνια
ἐν αὐτοῖς ὑποσπείραντας· καὶ τὴν ἑαυτοῦ
θεομαχίαν καὶ ἀποστασίαν ἐν αὐτοῖς ὑποβαλό-
ντος· οὕτως οὖν οὗτοι ἑαυτοὺς τοῦ Χ(ριστο)ῦ ἀλλοτρι-
οῦσιν οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἀθάνατον ... τῆς ἀ-
Βουλῶν τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων πατέρων τὴν
γέννησιν τοῦ κ(υρίο)υ θ(εο)ῦ καὶ σ(ωτῆ)ρ(ος) ἡμῶν Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ πρώ-
την ἑορτὴν καὶ ἐξαίρετον καὶ ἀρχὴν καὶ ἑορτῶν
ἑορτήν· καὶ μητρόπολιν πασῶν τῶν ἑορτῶν
ὀνομάζοντες τούτοις κἂν ὁ λαὸς χριστι-
ανοὺς λογίζεσθαι· καὶ οὐ μᾶλλον ἀρνησιχρίστους
ἐν διαφόροις ... μηδὲ ὅλως τὴν γέννησιν αὐτοῦ

fors. κατάδ
imo πρόδηλον
quod et seq.

25

24

μνημονεύοντας ἑορτάζοντας· Τοῖς ἀκούουσι τῶν
Ἁγίων πατέρων δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο φυσικὰς
ἐνεργείας ἐν Χριστῷ κηρύττοντας· καθὼς αὐτὸς ὁ Κύριος
ἐν Εὐαγγελίοις διδάσκει· οὐ δικαίως μεμέμφθαι τού
τους ὡς Μανιχαίους· καὶ Ἀπολιναριστάς· καὶ Εὐτυ
χιανιστάς· μήτε θέλημα μήτε ἐνέργειαν ὁμολογοῦν
τας ἐν Χριστῷ· ἀλλὰ μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ὡς οἱ Ἀρειανοὶ
ἐν Χριστῷ κηρύττοντας· καὶ τὴν θεοστυγῆ ταύτην ἀπε
λεφθόραν τοῦ πατρός, δακρύοντας· Τοῖς ὁρῶσι καὶ
ἀκούουσι τὰς συνηγορίας αὐτῶν ἐν ὅλοις τὰς ἱε
ρὰς γεγραμμένας πάσας δύο φύσεις καὶ δύο ἐ
νεργείας προφανῶς ἐν Χριστῷ κηρυττούσας· καθὼς
μυριάκις ὑπεδέξαντο αὐτοὺς καὶ ἤλλαξαν ὅλως
τῶν τῶν ἰδίων ψυχῶν· οὐ θανάτου ἐνόχους
αὐτοὺς ἀξίως κατεδίκασαν· ὡς ἀρνησαμένους τοῦ θεοῦ·
καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων τῶν
περσομαίων καὶ ὀρθοδόξων ἀρμενίων· ἐκ τῶν θεο
τῶν εὐσεβῶν διδασκάλων καὶ μόνον, ἀλλ᾽ ὡς ὑπόδρα
κομπάσαντας τὴν ἀσέβειαν ὑπὸ πᾶσαν αἵρεσιν·
καὶ οὕτως ἀναχαιτίσαντας ὥστε τὸ εὐαγγέ
λιον Χριστοῦ παρακόπτειν καὶ παραχαράξαι· Τοῖς ἀ
Ἀκούουσι πάντων τῶν ἁγίων συμφώνως τὸν τεσ
σαρακονθήμερον πρὸ τῶν ἄλλων τεσσάρων ἑβδομάδων
εὐαγγελικῶς ἀναπέμποντων· καὶ πάντας τοὺς
ἀρχιερεῖς τῆς μεγαλοπόλεως Ῥώμης πρὸ τῶν
ἄλλων τεσσάρων τὸν τεσσαρακονθήμερον ἀπὸ τῶν κορυ
φαίων ἀποστόλων ἀναπέμπεσθαι παραλαμβά
νοντας τυρινῆς ταύτης· καὶ κακοῖς ἀμαθέσι καὶ κα
θαιρέσει τὸν [illegible] τὸν κναφέα καθὼς [illegible] ὁμολογοῦντας

θεοῦ

ἀντὶ τοῦ

διὰ τὴν ἐν τῷ θελήματι προσθήκην· οὐ τελε-
τουργοὶ μεταποιήσειε· καὶ ἀποστραφήσεσθαι ὡς ἀσε-
βεῖς καὶ βλασφήμους καὶ κακοδόξους· οὐ μόνον
τὴν ἁγίαν τριάδα σταυρωθῆναι βλασφημοῦντας·
ἀλλὰ καὶ τὸν ἕνα Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ὡς ὁ ματαιό-
φρων εἰς δύο υἱοὺς χωρίζοντας· οἱ δὲ ἐλεγχόμενοι,
ἀποκρίνονται λέγοντες· ὅτι ἡμεῖς οὐκ εἰς τὴν ἁγίαν
τριάδα τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀναπέμπομεν· ἀλλὰ
πρὸς μόνον τὸν Χριστόν· ταῦτα δὲ λέγοντες· ἐκεῖ-
νοί φασιν ἑαυτῶν τὴν χειροτονίαν προφανῶς
καὶ τὴν ἄρνησιν τῆς τοῦ Χριστοῦ σαρκώσεως· ἐρωτά-
σθωσαν οὖν οἱ ἀκέφαλοι· ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ μετὰ
σαρκὸς σταυρωθεὶς, ἢ ἀσάρκως καὶ ἀσωμάτως· οἱ δὲ
πάλιν ἐν ὑποκρίσει λέγουσι· μετὰ σαρκός· καὶ
μετὰ σαρκὸς ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη καὶ οὕτως ἐν ἀληθείᾳ
ὁμολογοῦσιν οἱ ἀρνούμενοι, διότι ἐὰν λέγωσιν οὕτως
ἐν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ· ἅγιος ὁ θεός· ἅγιος ἰσχυρός· ἅγιος
ἀθάνατος ὁ σαρκωθεὶς καὶ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέ-
ησον ἡμᾶς· οὕτως γὰρ λέγοντες ἐδείκνυον πᾶσιν,
ὅτι εἰς τὸν σαρκωθέντα Χριστὸν τὸν ὕμνον ἀναπέμ-
πουσι· νῦν δὲ ἐκκόπτεσθαι σαρκώσεως μνήμην λέγοντες· μήτε
ἐνανθρώπησιν, πρόδηλοί εἰσι μηδὲ ἀναπτύσσοντες
ἐκ τούτου, ὅτι ἀρνοῦνται παντελῶς τὴν
τοῦ κυρίου σάρκωσιν· διὰ τοῦτο μεταφέρειν ἐν Χριστῷ
βλασφημοῦσι καὶ ὑφέλκουσιν·

ὅτι οὐδὲ χειροτονίαν ἔχουσιν·

Ὅτι δὲ οὐδὲ χειροτονίαν ἔχουσιν· ἀλλὰ καὶ ἀλλό-
τριοι πάσης χειροτονίας εἰσὶ, δῆλον ἐντεῦθεν· ὅτι
ῥωμαῖος πρεσβύτερος ὁ λεγόμενος ἐπίσκοπος ἀρμενί-

καὶ λεόντιος ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος καισαρείας
καππαδοκίας ὁ τὸν ἅγιον αὐτῶν γρηγόριον χειροτονήσας
ἐπίσκοπον διὰ τὴν ἀκμὴν ἀσφαλείας ἀναμέσον αὐτῶν
ποιήσαντες. τὸν τῆς ἀρμενίας κατὰ καιρὸν ἐπί-
σκοπον προχειριζόμενον· καὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ
ἀρχιερέως καισαρέων τὴν χειροτονίαν λαμβά-
νειν· ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἅγιος γρηγόριος ἐν ἀρχῇ τὴν
ἱερωσύνην ἐδέξατο· καθὼς καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦ μαρ-
τυρίου τοῦ ἁγίου γρηγορίου περὶ τούτων παρά των
ἀκριβῶς διαφέρει· οἱ ἀπὸ δὲ σημείας ἱερέως ἔστι το
παράδειγμα τούτων· καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας
ἀλλότριοι ἐξ αὐτῶν· καὶ ἐκ τῆς καισαρέων ἐκκλησίας
τὴν χειροτονίαν λαμβάνοντες, πῶς οὐκ εἰσὶ παν-
τελῶς ἀνίεροι καὶ ἀχειροτόνητοι· διὸ ἐξ αὐτῶν
κατασκευαζόμενοι, πάντελῶς ἐθνικοὶ καὶ ἀκατάπιστοι·
ὁ σταυρὸς καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ χωρὶς τῆς ματαίας
ἀρχῆς αὐτῶν καὶ θυσίας ἀνίσχυρος καὶ ἀνωφελὴς
εὑρίσκεται· καὶ οὐκ ἔστιν ἄξιος προσκυνεῖσθαι
ἢ τιμᾶσθαι, πῶς ὁ ἅγιος γρηγόριος πρὶν ἢ χειροτο-
νηθῆναι ἐπίσκοπος ἔτι λαϊκὸς ὢν καὶ μηδόλως ἔ-
χων χειροτονίαν. σταυροὺς ξυλίνους ποιῶν, δι᾽ αὐ-
τῶν τὰ εἴδωλα τῆς ἀρμενίας καθεῖλεν· καὶ
τοὺς δαίμονας ἐξεδίωξεν· αὐτοὺς τοὺς σταυροὺς ἔτι
λαϊκὸς ὤν, κατεσκεύαζεν· ἐν οἷς οὔτε θυσίαν ἐπε-
τέλεσεν· οὔτε ἐν εὐχαῖς ἡγίασεν· οὔτε τὸ χρῖσμα
ἔχρισεν· τοὺς προσκυνήσαντας ἐδίδαξε πάν-
τας τούτοις προσκυνεῖν καὶ πρὸς αὐτοὺς κα-
ταφεύγειν καὶ δι᾽ αὐτῶν προσκυνεῖν
τὸν πάντων κρατοῦντα θεόν· ὁ θεὸν παρέδωκεν ὅτι

παντελῶς ἀλλότριοι εἰσὶ καὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου·
καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ παραδόσεως· ὃν καὶ
ὡς ἐχθρὸν ἔχοντες, οὔτε μνημόσυνον αὐτοῦ ποι-
οῦσιν· οὔτε τὴν μνήμην αὐτοῦ ἑορτάζουσιν· οὔτε
νηστείαν αὐτοῦ κηρύττουσιν· οὔτε τὰς ἑορτὰς αὐτοῦ
θυσίας ἐπιτελοῦσιν:-

Περὶ τῆς ἀπάτης καὶ ἐξάρχου τῆς ἀσεβείας τοῦ ἀρτζιβουρτζῆ

Καθὼς δὲ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς αὐτῶν ψευδοεορ-
ταῖς καὶ μάλιστα εἰς τὴν ψυχικὴν αὐτῶν νηστείαν
ἑορτὴν· τὴν λεγομένην ἀρτζιβουρτζήν· ὃν καὶ
μάλιστα ὡς ἐνθέοι ἀσεβεῖς τιμῶσι· περὶ οὗ δὴ καὶ
ὀλίγα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθῆναι· ἐπειδὴ δὲ τὴν περι-
φανῆ καὶ τὸ ὄνομα Σεργίου τοῦ ὑπ' αὐτῶν λε-
γομένου ἁγίου πάντες οἱ ὅμοιοι αὐτῶν
ἀνόητοι καὶ ἄφρονες εἰς τὴν τοιαύτην αὐτῶν
αἵρεσιν τὴν κερατικὴν καὶ ψυχικὴν νηστείαν
αὐτῶν καταψευδόμενοι, πάντα κατασύρ-
ουσιν ἀπατεῶνες ἐμοὶ παμπόνηροι· τίς ἐστιν
ὁ ἀρτζιβουρτζής· ἐπὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ τί
ἡ νηστεία αὐτοῦ ἢ φουκρατικὴ παρ' ὑμῶν· ὡς ἐλέγχε-
ται δὲ παρ' ἡμῶν καὶ παραδίδοται· καὶ παρὰ πᾶσιν
ὀρθοδόξοις· ἡμεῖς γὰρ πᾶσαν θείαν γραφὴν
παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης σαφηνίσαντες
καὶ ἔχοντες· τούς τε κανόνας πάντας καὶ τοὺς
ἁγίους ἀποστόλους καὶ τὰς συνόδους καὶ τὰς διατάξεις
τῶν ἁγίων πατέρων· καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων·
καὶ πάντων τῶν θεοφόρων πατέρων, οὐδαμῶς,
οὐδόλως περὶ τοῦ φουκροῦ ἀρτζιβουρτζῆ· αὐτο

ὁμολογοῦντες παραδόσιμα ἔρχομεν. καὶ οἱ μὲν φασὶν
ε' ἐξ αὐτῶν, τοῦ ἁγίου σεργίου ἄγομεν τὴν νηστείαν πάν-
τως· μνήμην γὰρ τοῦ ἁγίου σεργίου ἐστὶ καὶ βάκχου
τῶν ἐκ περσῶν ῥωμαίων ἁγίων μαρτύρων,
δηλ. ἐξ αὐτοῦ. καὶ τὰς τῆς μνήμης αὐτῶν καὶ ἑορτῆς·
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀθλήσεως αὐτῶν καὶ τελει-
ώσεως τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ τοῦ ὀκτωμβρίου
μηνὸς ἀρχομένης, ἑορτάζει τῇ πρὸ τῆς κρε-
οφάγου ἑβδομάδος ταύτην ἐπιτελεῖ τό·
Οἱ δὲ φασὶν, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ ἁγίου σεργίου καὶ
βάκχου τῶν ῥωμαίων μαρτύρων· ἀλλὰ ἁγίου
σεργίου ἐν τῇ ἀρμενίᾳ μαρτυρήσαντος·
καλοῦσι· παρ' αὐτοῖς· ἅγιος ἡμῶν ὁ στρατηγὸς σέργιος·
ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, τιμὴ ἐπιτελεῖσθαι ἢ οὐ· μαθεῖν
ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, τοῦ δὲ τοῦ ἡμετέρου μηνὸς ἀ-
ποκεφαλισθεὶς ἐτελειώθη· καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ
τιμὸς μηνὸς ἐτελεύτησεν, ὡς παρ' αὐτῶν οἱ ἅγιοι,
διατί οὐ τελεῖ τὴν νηστείαν αὐτοῦ καὶ ἑορτὴν
τῇ ἡμέρᾳ τῆς τελειώσεως αὐτοῦ καὶ ἀθλή-
σεως· ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν μετὰ τὴν ἀποκρέω
ἐκ τοῦ πάσχα ἀρχόμενον καὶ ἐξερχόμενον· καὶ
τὸ τέλος προκειμένων ἡμερῶν ἢ δέκα· καὶ ἀ-
πολλοῖς διὰ ἀπαιτῶν ἀπαιτούμενα μετὰ τῆς
ἀποκρέω, καὶ τοῦ πάσχα ἀεὶ εἰσερχόμενον
καὶ ἐξερχόμενον· ὅθεν πρόδηλον ἐστὶν, ὅ-
τι οὐκ ἔστι τοῦ σεργίου ἐκείνου· εἰ γὰρ ἐκείνου ἁ-
γίου τιμὸς, παρ' αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς τελει-
ώσεως αὐτοῦ ἐτελεῖτο· ὡς καὶ παρ' ἡμῖν
τῶν ἁγίων· ταύτης δὲ οὐ λόγος ἄλλου ἁγίου· οὐ

πρόδηλον

τε μνημόσυνον ἄγοντες· οὔτε ἑορτὴν ἐπιτελοῦντες·
οὔτε τοῦ ἁγίου Ἰω(άννου) τοῦ θεολόγου καὶ εὐαγγελιστοῦ·
οὔτε Ματθαίου ἢ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων· καὶ
τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος· οὔτε
ἄλλου τινὸς ἀποστόλου καὶ προφήτου· ἢ τῶν
ἁγίων μαρτύρων τοσούτων καὶ τηλικούτων
ὄντων· οὔτε τῶν ἁγίων μαρτύρων Ῥιψιμῆς
καὶ Γαϊανῆς τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ μαρτυρισάντων·
οὔτε κἂν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ ἱερομάρτυρος·
τοῦ γενομένου ἐπισκόπου Ἀρμενίας· ὡς αὐτὴ ἡ
πεῖρα τοῦ πράγματος μαρτυρεῖ· ὅτι οὐδεὶς
ἡμῶν ποτὲ ἤκουσε τοῦ ἁγίου Γρηγορίου παρὰ
τοῖς Ἀρμενίοις, οὔτε μνείαν οὔτε ἑορτὴν·
οὔτε θυσίαν· ἀλλ' οὔτε ἄλλου τινὸς πατρὸς· καὶ Ἀθανασίου
καὶ Βασιλείου τῶν μεγάλων· καὶ Γρηγορίου τοῦ θαυ-
ματουργοῦ· ἢ Γρηγορίου τοῦ θεολόγου· καὶ τοῦ
Χρυσοστόμου· καὶ Κυρίλλου καὶ Ἐφραὶμ καὶ ἄλλου
τινὸς ἁγίου πατρός· Ἐκ τοῦ τῶν ὁμοίων τῶν

ρπ Τοιούτων καὶ τηλικούτων ἁγίων· οὐδ' ὅσον οὔτε
μνείαν μνημόσυνον τελοῦντες· οὔτε μὴν καὶ ἡμέραν ἑορτάζον-
τες· οὔτε θυσίαν ποιοῦντες, πῶς τοῦτο
μόνον τὸν Σέργιον τοσοῦτον διὰ μνείας
φοροῦσι καὶ ἑορτῶν καὶ θυσίας ὡς θεὸν τι-
μῶσι καὶ θεραπεύουσι· Πρόδηλον ὅτι
τοῖς προσφερομένοις παρ' αὐτῶν τοῖς ἁγίοις ὡς
Ῥωμαίοις ἀδελφοῖς τε σθὲ καὶ ἀποστρέφεσθε·
ὃ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς τὸν Σέργιον τῶν Ἀρ-
μενίων· τοῦ τοιούτου τοῖς ἐλέγχοις ἀ-
κούοντες, παρευθὺς μὴ ἁρμόσαντες καὶ

τοῦ σεργίου πρόφασιν· ἀλλ᾽ οὐ καὶ ἀναθεμα-
τίζουσι τοὺς ὁμοφρονοῦντας αὐτῶν· τοὺς τὴν
νηστείαν ταύτην νηστεύοντας τοῦ σεργίου· ὅ-
Πως δὴ ἀθέμιτον προφασιμωτέραν πρόφασιν πλά-
σαντες οἱ λέγοντες, ὅτι ἡ νηστεία τοῦ λεγομένου
ἀρτζιβουρτζίου, τῆς νινευῒ ἐστὶ νηστεία· λε-
γομένη δὲ ἡ μετὰ· ὅτι μήτε τῶν ἁγίων ἀπο-
στόλων γραφαὶ τῶν ταύτην τὴν νηστείαν
νηστεύειν· μήτε τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου· μήτε
ἄλλου τινὸς ἁγίου· παρεκτὸς τῆς τετράδος καὶ
παρασκευῆς· καὶ τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς·
καὶ τῆς μεγάλης ἑβδομάδος τοῦ πάθους τοῦ σωτῆρος χριστοῦ·
καὶ τῶν γενεθλίων τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ θεοῦ
ἰησοῦ χριστοῦ· καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων· καὶ τῆς
ὑπερενδόξου θεοτόκου, τίς ὁ προστάξας
ἡμᾶς νηστεύειν νηστείαν ἐθνῶν· πρὸ πολλῶν
οὖσαν χρόνων τῆς χριστοῦ ἐπιδημίας· ὥσπερ τὰς
ἰουδαϊκὰς νηστείας τὰς ὑπὸ θεοῦ ὁρισθείσας
διὰ μωϋσέως· κωλυόμεθα νηστεύειν τοῦ χριστοῦ
ἐλθόντος, πολλῷ μᾶλλον τὰς τῶν παρανό-
μων νηστείας· οὕτως οὖν ἐλεγχόμενοι,
Πάλιν λέγουσιν, ὅτι τοῦ ἀδὰμ ἀρχὴ ἡ νηστεία
μετὰ γὰρ τὸ ἐξελθεῖν αὐτὸν φησὶν ἐκ τοῦ
παραδείσου, νενήστευκε ταύτην· ἀκούων
δόξαντας τοιαῦτα θεοσεβεῖς ἐλέγχοις
ἡ προφητεία· ἢ διδάσκαλος ἢ συγγρα-
φεὺς, τοῦτο διδάσκει· ὥρισε μὲν γὰρ οὐδ᾽
εἰ μὴ καὶ τῆς κτίσεως πάσης ὁ μωϋσῆς ὁ
ἱστορικῶς συγγραψάμενος· ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς

πλάσεως τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας· καὶ πε-
ρὶ τῆς παραβάσεως αὐτῶν· καὶ τῆς ἐκ τοῦ
παραδείσου ἐξορίας· ὡσαύτως καὶ περὶ τῆς
παιδοποιίας αὐτῶν· καὶ περὶ τῆς αὐτῶν
ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου· οὐ λανθάνουσιν ἄγρα-
φα τοῦ τῆς ἀρχαιότητος ἐξελθεῖν αὐτοὺς ἐκ τοῦ πα-
ραδείσου, μεμηνύκασιν· εἰ δὲ μὴ, παρὰ τοῦ
καὶ ταύτης ὁμοίως ἑρμηνεύεις σημαίνει·
οὗ οὕτω ἱερὸς ὁ συγγράφου μωσέως καὶ προφή-
του μηδὲ τοιοῦτον ὑπαρξάντων ἀλλά τε ἄλ-
κον τῶν παραπλησίως, ἢ θεολόγοι οὗτοι ἀρχαῖοι
τὴν καὶ ψευδοεπιγραφαὶ· καὶ οὗ πεποιημένα ἀρχαῖοι
ὡς πλάνοι, ἀποκείμενα ταῦτα· ὅτι μαρτυρία δὲ
τοῖς ἀρμενίοις· ὅτε ἐπεχείρησαν βεβαι-
ῶσαι τοῦ ἁγίου γρηγορίου· ὅτι δὲ καὶ τοῦ +
τὸ ψευδόμενα ταῦτα καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ἀ-
ποδείξομεν ἐκ τῶν αὐτῶν ἀκολουθιῶν· ὅπερ μὴ
γὰρ τοῦ καταπεισθῆναι τοῖς ἀρμενίοις τοῦτο τοῦ
ἁγίου ἔχειν ὁμολογοῦμεν αὐτῶν τῶν τῶν δαιμόνων,
ὡρίσθησαν τοῦ ἁγίου γρηγορίου μηδεῖσαι
ἡμέρας ξ΄· μετὰ δὲ τὸ καταχωσθῆναι τοῦ ἀπολλ(ι) ταύτης puto.
καὶ ἀπελθεῖν αὐτὸν ἐν καισαρείᾳ τῆς καπ-
παδοκίας· καὶ χειροτονηθῆναι ἐπίσκοπον,
ἐπιφέρεται τὸ ὄφελος· μετὰ χρόνον αὐτοῖς ἐκκαλεῖ- πάλιν
ξειν, παραπέμπει ἑορτὰς τοῖς μὴ πεισθεῖσι ἡμέρας ξ΄·
ὡς ἀκριβῶς γράφει ἐν τῷ ἀκολουθίᾳ τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ καὶ μαρτυρίου· καὶ οὕτως πάλιν
Ἀ μαρτυρεῖ ἐπίσκοποι. λέγουσιν ὅτι μαρτυρία δὲ
τῆς ἁγίας τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου, ὅτε ἐ-

Constantinus Magnus à Sylvestro Romae baptizatus.

μεγάλου σιλβέστρου βαπτισθῆναι σεβαζόμενοι·
ὅτι δὲ καὶ τοῦτο ψευδές ἐστι, πᾶσίν ἐστί που δῆλον·
Καὶ γὰρ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος πρὸς μέλλων τελευτᾶν
ἐν νικομηδείᾳ ἐβαπτίσθη καὶ παρευθὺς ἀπέθα-
νεν· ἀφ' οὗ δὲ ἀληθὴς θεός ἐστι τοῦ σταυροῦ καὶ τί
προσάγων τὸν κόσμον· ἄχρι ἑπτακοσίων ἐτῶν
βασιλέως μεγάλου βαπτισθῆναι, γεγένηται(?) καὶ
πῶς ὁ αὐτὸς σίλβεστρος ἀρχηγὸς ὢν τῆς ἐν νικαίᾳ
συνόδου· οὔτε ἐπίστωσε μετὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῆς
συνόδου παραδόσεσι καὶ ταύτην κατατάξῃ(?)
πάντα·   ποῖος δὲ κανὼν τῶν ἀποστόλων

Circa annum Christi millesimum haec scripta esse hoc loco videmus.

Ἢ τῶν ἁγίων συνόδων· ὁ παρακελευόμενος
ὁ πολλάκις ἐξελθὼν μοναχὸς εἰς χειροτονίαν προσερχόμενον ἐ-
πιστρέψαι καὶ μετὰ λόγων βαπτισθῆναι· ἡμέτερα
παραυτίκα τὴν μνήμην τοῦ κατηχουμένου
βασιλέως, ἢ πῶς βαπτισθῆναι καὶ φυλάττεσθαι ἐν
τῷ τοῦ κόσμου καὶ παντὸς τοῦ αἰῶνος· ἐδο-
ξάζωσαν δὲ ἐπὶ τὸ ὄνομα τῆς μνήμης ταύτης·
αὐτοὶ μὲν ἄρτι ἐξ ἐμφύροις(?) ἦν, ... δὲ τὸν
ἀρχὸν ὁμονοίᾳ αὐτό, οὐδέποτε εὑρομεν·
+ πῶς δὲ τὰς παραδόσεις πάσας καὶ τὰ δόγματα
τῶν ῥωμαίων ἀναθεματίζοντες καὶ ἀποστρε-
φόμενοι, μόνον τὸν λεγόμενον ἄρτι εἰς ... τε
φυλάττουσι·   πῶς οὖν ὀρθὴν τὴν παρ...
Γ... ίαν καὶ ὑποκεῖσθαι τῶν θεομάχων· ὅτι διὰ
τὸ πλανῆσαι τοὺς ἀδελφοὺς(?) · καὶ ἀπὸ τῶν ἑ-
αυτῶν αἱρέσεων κατασύρει, ταῦτα πάντα τὰ
μυθολογοῦσι καὶ πλάττουσι·   πῶς οὖν δι-
ὰ τῆς πολλῆς αὐτῶν ἀναλγησίας καὶ τῶν διαφορῶν

ὀνομάτων τῶν παρ' αὐτοῖς πλαττομένων. οὐ
μόνον δὲ μὴ εἶναι τὸν ἀρτζιβουρτζὴν, ἢ παράδοσιν
χριστιανῶν ἢ ἄλλου τινὸς νηστείαν· ἀλλ' αἵρεσιν
μεγάλην καὶ φοβερὰν παρ' αὐτῶν ὑβριστικῶς
ἐκτεθεῖσαν καὶ ἐπινοηθεῖσαν· πρὸς ἀποσχισ-
μὸν καὶ διαίρεσιν τῆς τῶν ῥωμαίων ὀρθοδο-
ξίας· Διὸ οὖν πάντας ἀσεβοῦσι καταγραφῆ
Εἰς τὸν τῆς ἀσεβείας κορυφαῖον καὶ τὸ βάραθρον
[illegible] τοῦ ὀργίου ἐστὶ τοῦ μάρτυρος αὐτῶν ὁ ἀρ-
τζιβουρτζῆς, πῶς πάλιν τοῦ ἀδὰμ λέγουσι·
εἰ γὰρ τοῦ ἀδάμ ἐστι, πῶς τῆς μνήμης ἐγένετο·
εἰ γὰρ τῆς μνήμης ἐστὶ, πῶς τῆς αὐτῶν καταπίσεως
τῶν ἀρμενίων γέγονε· καὶ γὰρ τῶν ἀρμενίων ἐστὶ
πῶς πάλιν παρὰ ῥωμαίων ἀνῃρέθη· καὶ τῆς κα-
[illegible] Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἐγένετο·
Ἀκουσάτωσαν ταῦτα τὰ ψευδῆ πλάσματα τῶν
ἀσεβῶν, οἱ ψευδόχριστοι καὶ ψευδορθόδοξοι·
οἱ τοῦτον τὸν ψυχοφθόρον ἀρτζιβουρτζὴν
μετὰ τῶν ἀρμενίων προθύμως νηστεύοντες·
ἀμφότεροι ποιοῦσιν τὸν δόλον αὐτῶν· καὶ ὡς σαρα-
κηνικὴν νηστείαν· καὶ ἰουδαϊκὴν παράδοσιν,
βδελυχθήτωσαν ταύτην καὶ ἀποστραφή-
τωσαν· ὁρῶντες καὶ νοοῦντες ὅτι διὰ τὸ
εἶναι αὐτὴν αἵρεσιν μεγάλην, διὰ τοῦτο οὕτως
αὐτὴν μᾶλλον ὁ [illegible] οἱ παμπόνηροι·
Ἐρωτάσθωσαν οὖν οἱ ἀρμένιοι· ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ ἀληθινὸς θεός ἐστιν, ἢ οὔ; οἱ δὲ ἐροῦσιν· ἀληθινός
ἐστιν ὡσαύτως καὶ ἐστίν· λέγουσιν αὐτὸς εἶπε τῷ πέτρῳ·
ὅτι σὺ εἶ πέτρος· καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκο-

δομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύ-
σουσιν αὐτῆς· τουτέστιν αἱ αἱρέσεις. καὶ πῶς
ὑμεῖς βλασφημεῖτε τὴν καθολικὴν καὶ ἀ-
ποστολικὴν ἐκκλησίαν ὡς αἱρέσιν πρεσβεύουσαν,
ἀποστόλων· καὶ τὸν Χριστὸν ψεύστην δεικνύετε λέγον-
τα· ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι πάντες εἰς ἀπώλειαν
ἀπέρχονται· ἡμεῖς δὲ πάντες σωζόμεθα
μόνοι. πῶς δὲ ὁ Χριστὸς οὔτε κἂν ὡς προφή-
της ἠλήθευσεν· ἀλλὰ ψεύστης γεγονὼς τὴν
ἑαυτοῦ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν ὡς αἱρέσεις
+† πασῶν κατέλιπεν ἣν διὰ Πέτρου καὶ Παύ-
λου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου· καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ
ἀποστόλων ἐθεμελίωσεν, ἀνῳκοδόμησεν.
καὶ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς οἱ διάδοχοι καὶ σύνθρο-
νοι καὶ μαθηταὶ Πέτρου καὶ Παύλου καὶ
Ἰωάννου τοῦ θεολόγου· καὶ Ἀνδρέου καὶ Φιλίππου
τῶν μεγάλων ἀποστόλων· καὶ Λουκᾶ καὶ Μάρκου
τῶν εὐαγγελιστῶν· καὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελ-
φοθέου· αἱρετικοὶ γενόμενοι εἰς ἀπώλειαν
ἀπέρχονται· οἱ τιμιώτατοι ἱερεῖς καὶ οἱ τῆς
τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως πάσης.
οἱ συγγενεῖς πάντων τῶν μαρτύρων
καὶ ὁσίων· οἱ δὲ μαθηταὶ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκό-
ρου· καὶ Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου· καὶ Πέτρου
τοῦ Κναφέως· καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἁλικαρ-
νασσέως, οἱ ἀσεβεῖς Ἀρμένιοι σώζονται ὡς ὑ-
μεῖς οἱ χριστομάχοι φλυαρεῖτε. ἀλλ᾽ οὐ ὁ Θεὸς
ὑπὸ βρηφαμοῖς ἀμπιπάσχει· ταπεινοῖς
δὲ δίδωσι χάριν· ἐκ τῶν ταπεινῶν τὴν

δι᾽ αἱρετικῶν καὶ πραοτέρων τὴν ψυχήν· ἀφεί-
λατο καὶ τὴν τελείαν θεογνωσίαν καὶ ὀρθο-
δοξίαν· δέδωκε δὲ τὴν ἑαυτοῦ χάριν καὶ ἀ-
σέβειαν τοῖς σκληροτραχήλοις καὶ ἀπηνέσι
τὴν ψυχὴν Ἀρμενίοις ὑπάρχουσιν. αὐτὰ γὰρ ἀ-
πὸ τὰ πράγματα τὰ καθημέραν· καὶ οἱ λίθοι
μὴ σιωπώντων ἐθνῶν κράζουσιν· ὅμοιοι Δαυὶδ
γὰρ ὕβρω ἐθνῶν ἀσεβεῖν ἴδοιεν τοσούτους φόνους
καὶ αἰχμαλωσίας ἀνδρομανίας· μοιχείας καὶ κλε-
ψίας· λαφυραγίας· ἁρπαγάς· οἰνοφλυγίας
προδοσίας· ἐπιορκίας λοιδορίας· συκο-
φαντίας· ἀλλήλων αἱματεκχυσίας διηνε-
κεῖς καὶ ἀπαύστους· ἀδικήματα· ἀνυπο-
ταξίαν· κενοδοξίαν· ὑπερηφανίαν ἀνθρώπου·
ἁπλῶς πᾶσαν κακίαν καὶ ἀνθρωπαρέσκει-
αν· ἣ μὴ ἐν μόνῳ τῷ ἔθνει τῶν Ἀρμενίων. ὅτι
ὁ θεὸς διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν καὶ ἀλα-
ζονείαν ἐνεκαθίδρυσε κακῶν· καὶ κατέκλυσεν αὐ-
τοὺς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι· καὶ διεσκόρπι-
σεν αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἅπαντα παροικεῖν
καὶ δουλεύειν πάντων τῶν ἐθνῶν· καθάπερ καὶ
τοὺς ὁμοίους αὐτῶν καὶ σκληροτραχήλους
καὶ παρανομωτάτους Ἰουδαίους. λ κεφ.

Δίκαιον αὐτὸν ἐρεῖν ὕβριν ἔθνος ἀποκάτω πάν-
των τῶν ἐθνῶν· ἀλλὰ μὴν μόνον τὸ ἔθνος τῶν
ἀσεβῶν Ἀρμενίων καὶ Ἰουδαίων. ὥσπερ καὶ
τις ὀλιγοστὸς γενόμενος Ἀρμενίας ἐπίσκο-
πος Νερσῆς ὀνόματι ἀληθῶς μαρτυρεῖ
λέγων· ἠκμὴν ὕβρα γάρ φησιν ὁ ἀπὸ Ἀρ-
μενίων.

Norseses Armeniae episc.

ὑπερήφανος καὶ ἀσεβής· τοιοῦτοι εἰσὶ πάντα
τὰ ἔθνη ὑπερήφανοι καὶ σκληροτράχηλοι καὶ κα-
κότροποι καθ' ὑπερβολὴν ὑπάρχουσι· ζητοῦσι
τὴν ἑαυτοῦ χάριν μᾶλλον καὶ ἀσέβειαν ἐκ τῶν
πραοτάτων καὶ ταπεινῶν τῇ καρδίᾳ ῥωμαί-
ων ἀδελφῶν· παρ' οἷς πολλὰ ἔπαθον τῶν αὐτοῦ ἀ-
ποστόλων καὶ πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ, ὑπάρ-
χουσι· ἐν πάντα αὐτοῦ τοῦ τιμίου καὶ σεβασμί-
ου καὶ παραυτίκα τῆς γνώμης ἐθέλησαν αὐτόν, ὑπε-
ρυψῶσ ἐδόξασαν· καὶ πάντα τὰ ἔθνη ὑπὸ τοὺς
πόδας αὐτῶν ἐπήλαξε διὰ τὴν αὐτῶν ἀσέβ-
ειαν· καθὼς καὶ ὁ προφήτης Δαβίδ· δέδωκα
σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου· καὶ τὴν κατάσχε-
σίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς· ποιμανεῖς αὐτοὺς
ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ ἤτοι διὰ τῆς ῥωμαϊκῆς
βασιλείας· τοὺς γὰρ ἀρμενίους μᾶλλον διὰ
τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν
εἰς τέλος ἀπώσατο· καὶ τὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ μίξιν ἐξ αὐτῶν
ἀφείλατο· τοὺς δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς
μεγάλης πόλεως Ῥώμης· τοὺς συνθρόνους
ὁμοφρονοῦντας τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀλλ' ἀσφαλ-
μένους· δύο φύσεις καὶ δύο ἐνεργείας καὶ θελή-
σεις ἐν τῷ Χριστῷ κηρύττοντας· ὥσπερ αὐτὸς ὁ
ὁ Κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις διδάσκει· καὶ τὴν
ἀσέβειαν αὐτῶν ἀσεβῶν ὁμολογεῖν μου καὶ
σχίζοντας· καὶ τὴν ὁμολογίαν ἄρνησιν καὶ τὴν
ὀρθοδοξίαν κακοδοξίαν λέγοντας καὶ ἀνα-
θεματίζοντας ἑαυτοῖς ἀσεβῶς ὑφειστῶσι·
Εἰ μὴ γὰρ ἡ ἀποστολικὴ ἐκκλησία· οἱ ἀρχιερεῖς

αὐτῆς τὰς αἱρέσεις πεπτώκασιν ὡς οἱ χελτομάχοι
ἀρμένιοι κλαοφιμιοῖσι, πρόδηλον ὅτι τεύξεται
ἀντίχριστον· τὸ δὲ ὁ χριστὸς τεύξεται οὐκ ἄτιμος ὡς θεὸς ἀληθινός·
ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία τὴν ὀρθό-
δοξον πίστιν κατέχει καὶ κηρύττει μετὰ τῶν ἀρ-
χιερέων αὐτῆς πάντων, πρόδηλον ὅτι ἀ-
τυχὴς καὶ διόσκορος· τιμόθεος ὁ ἔρουχος· πέτρος
ὁ κναφεύς· ἰουλιανὸς καὶ οἱ ὁμόφρονες αὐτῶν
ἀρμένιοι· καὶ μαθηταὶ τῆς ἀσεβείας αὐτῶν
ἡ ἀρμηνῶν, αἱρετικοὶ καὶ κλαοφημι καὶ χελτο-
μάχοι ὑπάρχουσι· καὶ ὥσπερ τὸν ἰούδαν ἀπο-
βολον ὄντα ἐκ τῶν ιβ' τοῦ χριστοῦ μαθητῶν· προ-
δότην ὁ διάβολος ἐποίησεν κατέστησεν·
οὕτως καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀσεβεῖς ἀρμενίους· ἐκ
τῶν ιβ' ἐθνῶν τῶν ὡς χριστιανικῶν,
διέσχισε· καὶ τοῦ χριστοῦ τὸ εὐαγγέλιον παραχα-
ράξαντες καὶ παρεκβάντες, καὶ τοὺς τὸ εὐα-
γγέλιον ἀμελήσαντες καὶ ἀκαινοτόμητον ὄν-
τας καὶ ἐσθίοντας, κλαοφημιοῖσι· ἡ δὲ τοῦ
χριστοῦ σεσαρκωμένον θεόν· καὶ πάντας τοὺς ἁγίους
ἢ θεοφόρους πατέρας· καὶ τοὺς τὰ δόγματα
αὐτῶν ἐσθίοντας· καὶ τὰς ἀκόμας αὐτῶν
ἀπαλλομένους, ὡς ἐθνικοὺς καὶ ἀπίστους ἀ-
ποστρέφονται· οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ μια-
ροῦ καὶ νεκροῦ καὶ ἀκαθάρτου καὶ ἀναγγέλ-
του αὐτῶν καταχρίσματος, ὅσα ἂν ἀναγνώσωσιν·
ἀκούσατε ταῦτα πάντες οἱ μετ' αὐτῶν τὰς
ἀγάπας ποιοῦντες, καὶ διορθώσασθε:–

αἱ αἱρέσεις τῶν ἀρμενίων:–

Ἀφθαρτοδοκήταις· Μίαν φύσιν τὸν Χριστὸν βλασφημοῦσι·
Μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ φλυαροῦσι·
Ἀρνουμένοις τὴν τοῦ Χριστοῦ τελείαν γέννησιν·
Τὸν ἁγιασμὸν τῆς θεοτόκου [illegible]λογοῦσι·
Τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας οὐ προσκυνοῦσι·
Τὰ ἄζυμα ἰουδαϊκῶς ἐκτελοῦσι·
Εἰς τὸν ὅμοιον τῆς ἁγίας [illegible], [illegible] ἀλλάσσουσι·
Τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον παραχαράττουσι·
Τὴν ἁγίαν τελ[illegible] [illegible] ἡμῶν [illegible]
ροῦντες βλασφημοῦσι·
Τὴν ψευδῆ ἰδίαν [illegible] αὐτῶν προφάσεις [illegible] πρὸς
Μισοχειροτονίαν [illegible] τοῦ προσώπου καὶ λέγονται
καὶ γνωρίζονται·
Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον· Τιμόθεον τὸν Αἴλουρον·
Πέτρον τὸν Κναφέα· Ἰάκωβον τὸν Σύρον· Ἰουλι-
ανὸν καὶ Σευῆρον καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτῶν·
προτέρων ἡμῶν [illegible] τούτων ἀναθεματιζόντων·
Γρηγόριος ὁ θαυματουργός· Ἀθανάσιος ὁ μέγας· Γρη-
γόριος ὁ θεολόγος· Γρηγόριος ὁ Νύσσης· Ἀμφιλόχιος·
Ἀμφιλόχιος· Ἐφραίμ· Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· Σίλβεστρος·
Ἰούλιος· Δάμασος· Κύριλλος Ἱεροσολύμων· Κύρι-
λλος Ἀλεξανδρείας· Ἐπιφάνιος· Βασίλειος ὁ μέγας·
οἱ ἅγιοι ἄγγελοι καὶ θεοφόροι πατέρες· προφητικῶς
ὡς τὸν Ἄρειον, Μακεδόνιον καὶ Ἀπολινάριον·
ὁμοίως αὐτοῖς καὶ τούτους μίαν φύσιν ἐν Χριστῷ
κλασφημοῦντας· καὶ τὴν θεότητα αὐτοῦ
παθητὴν καὶ θνητὴν δογματίσαντας· ὡς
ἀκίσαν ἐθεμάτισαν· ἀναθεματίζουσι· πᾶσι δὲ αὐτοῖς
λέγω· Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον· Τιμόθεον

Duo folia hic desunt